

FOLKEHØGSKOLEN

PORTRETTET
KNUT SIMBLE

side 4

PEDAGOGIKK
HIPHOP

side 12

HISTORIE
SUND 150 ÅR

side 20

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

Redaktør:

Øyvind Krabberød
ok@folkehøgskole.no
mob. 986 27 439

Send ros og ris til:
redaktor@folkehøgskole.no

Redaksjonsråd:

Øyvind Brandt, Dorte Birch, Knut Simble og Sindre Vinje

Kommer ut med 5 nr. pr. år
Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før
utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september og
november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: **Supernatural Stories** (supernatural.no)
Forsidefoto: Sund folkehøgskole
Produksjon/trykk: **Østfold trykkeri**
Papir: Amber Graphic

Abonnement: 300 kr
Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,
1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo,
tlf.: 22 47 43 00, fax: 22 47 43 01,
bankgiro: 8101.34.46466

fhf@folkehøgskole.no
www.folkehøgskoleforbundet.no
www.frilyntfolkehøgskole.no

Generalsekretær:

Knut Simble
knut@folkehøgskole.no
tlf.: 69 14 44 63 / 974 28 979

Leder:

Øyvind Brandt
Falkestien 12, 3179 Åsgårdstrand
oyvind.brandt@folkehøgskole.no
tlf.: 900 77 694

Styremedlem:

Jan Martin Medhaug
Follo folkehøgskole

Styremedlem:

Ingvor Øydvinn
Fosen folkehøgskole

Styremedlem:

Sivelin Kjølstad
Sogndal folkehøgskule

Styremedlem:

Kristin Smith
Ringerike folkehøgskole

1. varamedlem:

Ronnie Mag-Larsen
Holtekilen folkehøgskole

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN

Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 47 43 00
if@folkehøgskole.no

Daglig leder:

Dorte Birch
dorte@folkehøgskole.no
tlf.: 913 52 372

INNHold

03 Leder, Øyvind Krabberød

04 Portrettet: Knut Simble

08 Serie: Pedagogiske inspirasjonskilder
– Børli

12 Pedagogisk hverdag,
Hiphop, Follo

14 Kunst: historic landscape

16 Ny EPSI-undersøkelse

18 Møteplasser i folkehøgskolen

19 Foto: Mer enn ord – Lofoten

20 Sund folkehøgskole 150 år

24 Teater og klassikerene, Romerike

28 Benedictes metode

30 Bøker: Pedagogikkens idehistorie

32 Debatt: Sosialpedagogisk arbeid

34 Prosjekt: Mentorordningen

38 Peder Morset: Teater

42 Efterskoler til Norge?

44 Ny folkehøgskole på Evje

46 Arbeidsrett, personvenforordningen

47 Leder: Øyvind Brandt

48 Folkehøgskoleforbundet

50 Nytt fra informasjonskontoret

52 Baksiden: Tekst/diktstafetten

Fagpressen

TILSVARER ET ÅR PÅ FOLKEHØGSKOLE FORBEREDENDE (EX.PHIL.)?

Spørsmålet om hva slags grunnmur en student bør ha før de tar fatt på et universitetsstudium, har igjen meldt seg. Norges ferskeste universitet, OsloMet, vekker debatt ved ikke å ha et obligatorisk ex.phil.-semester for nye studenter, men heller prøve ut en ordning med et frivillig teknologirettet kurs kalt «tech.phil».

Ex.phil. ble innført ved Københavns universitet i Danmark-Norge allerede i andre halvdel av 1600-tallet.

Vi tror ex.phil har en stor funksjon. Det er et dannelsesfag, og det er viktig med kunnskap som gir større bevissthet rundt rammene for det faget eller yrket du har valgt deg. Det løfter blikket, gir perspektiver og gir studentene trening i å tenke på en annen måte enn de har gjort på videregående. Ingen har vondt av litt humanistisk tenkning.

Ved NMBU (landbrukshøgskolen) har de ingen planer om å kutte ut forberedende, der ser de på etikk og vitenskapsfilosofi som viktige fag på timeplanen.

Ved flere universitet som nå innlemmer profesjonsstudier som sykepleie, ingeniør og økonomi holdes disse utenfor kravet om ex.phil. eller ex.fac. - Vi tror det ville være mye bedre å kreve forberedende for

alle fagene enn å kutte det helt ut.

Men alternativt kunne kanskje et folkehøgskoleår godkjennes som forberedende til universitetsstudier? Folkehøgskolene skal og bør være dannelsesarenaer for å utdanne ungdom (og andre) til mennesker med selvstendighet og evne til kritisk refleksjon. Og som filosof Inga Bostad sa i en paneldebatt: dannelses handler om å få en moralsk uro inn i skolen.

Avdøde Frank Årebrot foreslo på rek-tormøtet i Trondheim for noen år siden at realkompetansen fra et folkehøgskoleår ble godkjent som tilsvarende ex.phil. Dette er ingen dårlig ide, og selv om et pensum i folkehøgskolen slett ikke er noe vi ønsker velkommen, ville det være et insitament til skolene om å levere på dannelses på et høyt nivå. Noen ganger sniker det seg inn en litt trasig følelse av at ikke alle folkehøgskolene prioriterer ansvaret for å bygge en solid dannelsesarena. Kanskje trenger noen et lite spark bak?

Øyvind Krabberød

MAGASINET FOLKEHØGSKOLEN

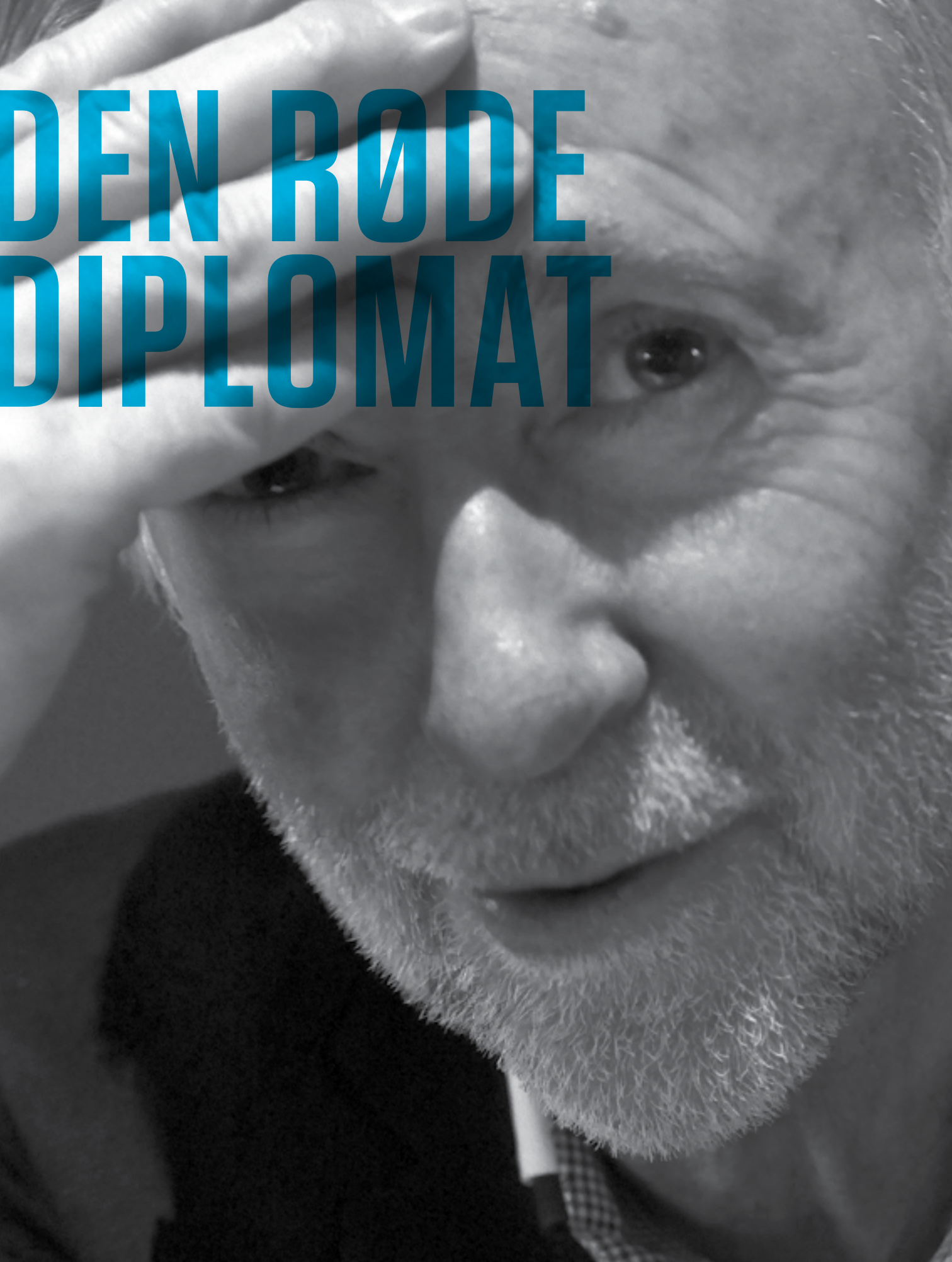
Folkehøgskolen gis ut av Folkehøgskoleforbundet og er organisasjonens talerør overfor medlemmer, ansatte i folkehøgskolen, politikere, pedagoger og læresteder.

Bladet skal sette dagsorden, speile og kommentere aktiviteten i frilynt folkehøgskole og i organisasjonen ved å bringe aktuelt pedagogisk, politisk og kulturelt stoff til inspirasjon og debatt.

Folkehøgskolen legges ut på bloggen frilyntfolkehogskole.no. Målet er å ha en vekselvirkning mellom blad og nett. Relevante blogginnlegg kan også tas inn i bladet.

Folkehøgskolen startet opp som Høgskolebladet i 1904 og er medlem av Fagpressen.

DEN RØDE DIPLOMAT

Han er inne på oppløpssiden av en innholdsrik arbeidsdag – med en usedvanlig fullspekket CV. Generalsekretær Knut Simble (66) kom til Folkehøgskoleforbundet (FHF) i 2005, det skulle bli hans lengste arbeidsforhold, for han trives i folkehøgskolen.

Tekst og foto: Øyvind Krabberød

Det var mer tilfeldig at det ble Folkehøgskoleforbundet, men to år med folkehøgskole på Møre og Trøndertun hadde han med seg inn i kontorene til Grundtvigs venner. Simble kom fra stilling som personalsjef i Vestby kommune med ansvar for 800 mennesker, til forbundet med sine to ansatte. Med utskiftning i ledelsen i Vestby, som bragte med seg holdninger han ikke kunne støtte, søkte han nye utfordringer. Da dukket jobben som daglig leder opp. - Jeg konkluderte med at kravene i utlysningsteksten samsvarte med det jeg hadde arbeidet med å få til i Vestby - og at jeg ikke skulle være sjefsideolog for Grundtvig.

PERSONALOPPGAVER

Det ble aldri en fullført artium på Knut, men her kom hans andre folkehøgskoleår ham til unnsetning. Han fikk tatt nødvendige fag for å få studiekompetanse – og verden lå åpen. Han studerte barnevernspedagogikk og sosialpedagogikk, og endte senere med en master i organisasjon og ledelse. Knut har jobbet mye med spesialpedagogikk. Han har blant annet vært avdelingsleder på Vikhov skole for tunghørte i Trondheim, vært styrer for dagsenter og skole for psykisk utviklingshemmede på Huftarøy ved Bergen, var innom Emma Hjort og vært bestyrer på barnehjem. I Oslo var han med å bygge opp, og var assisterende administrasjonssjef på en sentralinstitusjon i det gamle HVPU.

Senere ble det mer personaloppgaver for Simble. Han har vært personalsjef på Deichmanske bibliotek for 350 ansatte, vært personalkonsulent i Oppegård kommune, vært personalsjef på fylkesarbeidskontoret i Østfold og jammen har han ikke vært innom jernbanen som personalsjef for baneproduksjon/Jernbaneverket med 1700 ansatte. Videre gikk veien til Vestby kommune som personalsjef- og organisasjonssjef, her var han fra 1997 til 2005.

- De fem første åra i Vestby tror jeg var de beste og mest interessante årene. Det var faglig utfordrende og jeg hadde en rådmann som hadde tillit til at personalområdet var det jeg som kunne. Oppgaven var å bidra til stolthet for å være kommunalt ansatt. Jeg fikk mulighet her til å være med på å bygge opp noe.

HØYT AKTIVITETSNIVÅ

Den noe nomadiske ferden i arbeidslivet - stadig med nye oppgaver, matcher hans oppvekst. Når jeg spør hvor han kommer fra, svarer han riktignok ikke verden, men Norge. Med far som jobbet i jernbanen var det en omstreifende barndom – Trondheim, Lillestrøm, Tangen, Harpefoss/Vinstra og Tangen igjen. Senere har det blitt Trondheim, strilelandet og Østlandet, før han fant sin landingsstripe i Østfold og har gjennom mange år bodd på Kambo, Moss sitt svar på Groruddalen, i sin romslige terrasseleilighet.

Generalsekretæren har holdt et høyt aktivitetsnivå i mange år. Han er på tilbudssida, fra nord til sør stiller han opp – dagsturer og overnattinger. Han megler, han møter personalet, lokallag.... Han ringes opp av medlemmer, rektorer - tidlig og sent, lørdag kveld og mandag morgen. Iblant har det blitt for mye, men denne gentlemanen har vanskelig for å si nei, og han elsker jobben sin. Det er lettere for rektorer å ringe Simble enn Virke ser det ofte ut som.

Men skal han slappe av blir det ganske ofte en tur til Italia - som han elsker. Språket, kulturen og maten tiltrekker. Italia-elskeren og ikke minst fotballentusiasten har sitt favorittlag i industribyen Livorno og «arbeiderlaget» der. Og på hjemmebane finner han pusterom som aktiv fotballspiller på Kambo. En liten «bayer» takkes det heller ikke nei til - men det er kvalitet og mikrobrygget drikke som gjelder - og der har han full oversikt.

*«Har gjennom mange år bodd på Kambo,
Moss` sitt svar på Groruddalen»*

FINNE LØSNINGER

Generalsekretæren er kontorets best kledde og bidrar med sin avvæpnende lunhet. Han har mye diplomat i seg, men det meldes også om at han kan være direkte og tydelig - når han står i en rådgivingsrolle i en av sine veldig mange konflikter som han får i fanget fra folkehøgskoleverdenen. Men han har masse erfaring i personalsaker, også fra arbeidsgiversiden. - Jeg har jobbet mye med personalkonflikter, og har lært meg tålmodighet. Advokat Bjørn Bråthen har lært meg å ta en ekstra sløyfe, ikke gi seg så raskt, for å finne løsninger.

Knut er fornøyd når han får bidra til løsninger, når andre lykkes - både for rektor og for arbeidstakersida. Når det gjelder konfliktnivået ute på skolene forteller han at det går i perioder. På vårparten, når det er linjer som ikke har søkning, hvor det er snakk om omstilling, da blir det ofte saker på bordet. - Det er klart at uten at en har en linje kan det være vanskelig å unngå oppsigelse, men her er det viktig at det jobbes konstruktivt for løsninger på begge sider av bordet. Noen rektorer er veldig dyktige til det, mens andre bare er opptatt av å få inn nye. Det er to ting som gjør meg spesielt opprørt og som går inn på meg følelsesmessig:

1. Når rektor sammen med styret oppretter en ny linje som læreren ikke passer til - og som kommer til læreren og sier at vi har bestemt, og der har ikke du kompetanse.

2. Når folk i personalet som er 60 år og har to år igjen til AFP - blir oppsagt.

- Det er da en leder viser hvem en egentlig er. Dette har med behandling av folk å gjøre, og bryter med idegrunnlaget i folkehøgskolen. Fordi det vi i folkehøgskolen står for overfor elevene - det bør også reflekteres i vårt forhold til hverandre.

GODT SAMARBEID

Knut synes han har hatt flotte år i forbundet og på Folkehøgskolekontoret. - Jeg har fått brukt meg selv og de erfaringene jeg har hatt med meg. Jeg hadde seks fine år med leder i FHF, Lars Sigve Meling, og nå videre med Øyvind Brandt, vi har en veldig god arbeidsfordeling. Jeg har vært veldig heldig med styreledere.

Men oppgavene har vært veldig forskjellige fra Vestby til det jeg har nå. I Vestby var jeg leder, nå har jeg mer en rådgiverfunksjon, og har også gått fra arbeidsgiver til arbeidstakersiden, sier Knut. Evne til å se en sak fra flere sider får han gode skussmål for. Knut forteller at han faktisk får flere henvendelser fra rektorer enn fra tillitsvalgte. Han er opptatt av å leve opp til Hovedavtalens intensjon om å finne gode løsninger. Men ikke alt har vært topp hele tiden - i starten hadde han en følelse av at han var kommet til en annen verden, at folk der ute ikke forsto ham. Han søkte jobb i Norsk kulturråd og var på vei ut. Men han valgte å bli, ting gled over. Nå sier han: - Jeg gleder meg til å gå på jobb og har fantastiske kolleger!

Knut Simble satt i komiteen som utredet fusjon mellom IF og IKF (informasjonskontorene på frilynt og kristelig side). Han har ikke vært overvettets begeistret og heller ikke sett nødvendigheten av sammenslåinger, men ser at behovene på informasjonssiden er annerledes enn på fagforeningssiden. - Hvorfor skeptisk?

- Forbundet har i dag et veldig godt samarbeid med NKF, vi deler kunnskap og diskuterer problemstillinger - men da snakker vi arbeidsliv og ikke verdispørsmål. Jeg har ikke sett behov for å tvinge sammen noe som er så ulikt samtidig som samarbeidet fungerer godt. Dagens situasjon skaper mangfold, men da er det Folkehøgskoleforbundet og ikke IF jeg tenker på.

OPPRØRET FRA UNGDOM

- Et stort spørsmål; hva med folkehøgskolen og framtida, hva blir viktig?

- Folkehøgskolen har hatt en evne til å tilpasse seg samtidig som den har klart å bevare idegrunnlaget og sitt skolepolitiske syn - dette på tross av samfunnsutviklingen. Men dette kan fort gå tapt. Det er viktig at IF og FHF holder den verdimeslige fanen høyt. Det arbeidet som nå er startet rundt det frilynte er viktig. Den kristelige siden (IKF og NKF) jobber systematisk med sin kristne forankring. Dette blir også svært viktig også på frilynt side framover.

- Hvis du ser på samfunnsutviklingen - tror du kapitalismen har nådd sin grense?

- Jeg skulle ønske jeg kunne svare et klart ja på det, at nye generasjoner får et mer bevisst forhold til forbruk. Det må komme fra de unge, opprøret fra ungdom mot våpenlovene i USA gir håp. Her har folkehøgskolen et stort og viktig ansvar. Vi må løfte fram retten til medbestemmelse. Retten til å si sin mening og bli hørt er viktig. Da tror jeg vi gradvis kan få en dreining til noe bedre i samfunnet, og spesielt i forhold til miljøutfordringene. Løsningen er ikke å produsere og bruke mer. Vi må gjenbruke og legge mer vekt på solidaritet og fellesskap enn dyrkning av egoet, avslutter en nesten optimistisk generalsekretær.

**JEG FIKK MULIGHET
HER TIL Å VÆRE MED PÅ
Å BYGGE OPP NOE.**

*«Det er viktig at IF og FHF holder
den verdimesige fanen høyt»*

MUSIKK:

Tanabreddens ungdom, Frosk, Henning
Kvitnes og Bjørn Afzelius.

BØKER:

Bøker: Arbeidsmiljøloven og alle bøkene til
Eric Maria Remarque.

SMULTRONSTÅLLE:

Grebbe stad og Terracina.

HANS BØRLI 100 ÅR:

«SYNG LIV I DITT LIV»

Av Mai-Evy Bakken

Hans Børli ville fylt 100 år i 2018. Han døde i 1989, dessverre altfor tidleg. Han rakk å oppleve ei veksende anerkjenning som lyriker, men det er først dei seinare åra at diktinga hans har vorte allemannseige og løfta opp i eliteklassa i norsk lyrikk. Hans Børli-selskapet, stifta i 1991, har vore heilt avgjerande i arbeidet for å auke kjennskap til og interesse for lyrikaren frå Eidskog, ikkje minst med den årlege «Junikveld» i Børli – Eidskog.

Når Folkehøgskolen vil markere 100-årsjubileet til den folkekjære lyrikaren, er det ei stor ære for meg å bli utfordra i serien *Inspirasjonsskjelder i folkehøgskolen*. Det er ikkje vanskeleg å finne spor etter lyrikaren Hans Børli, når eg ser tilbake på arbeidet mitt i folkehøgskolen gjennom nesten 40 år. Dikta til Hans Børli har følgt meg sia ungdomstida. På eit tidleg tidspunkt var det nok mest fordi eg, tilliks med mange andre eidskogingar, var nysgjerrig på kva ein «skoging» og tømmerhoggar kunne bidra med i lyrikkverda. I denne tidlege fasa vart dikta viktige fordi dei handla om det nære og kjente, skogen og stiene, snøtung granskog og villblomane på bøen i juni. Helger med friluftsliv, telt og fiskestang, ga meg tidleg kjennskap til, og venskap med den naturen der Børli sleit som tømmerhoggar.

Etter kvart kunne eg meir og meir forstå og identifisera meg med bodskapen i diktninga til Børli. Slitet og opplevingane i skogen var plattformen hans. Herifrå skua han ut over skogrande, og han reiste langt.....i tankane. Det var her han strevde med «å sette vinger på ein stein».....og greidde det! I vaksen alder har dikta til Børli vorte ei kjelde til inspirasjon og refleksjon, ein skatt eg kan søkje til når eg manglar ord for tanken....

ORD OG LIV

Hans Børli næra ein angst for det skrevne ord, særleg dei orda som ikkje var hans eigne. Han leitte heile livet etter sitt eige uttrykk.

«Angsten for ordene
den har jeg kjent
Vers har jeg skrevet
og vers har jeg brent.»
(...)
Arket er vakrest
når det er kvitt
Spar det for ordet
som ikke er ditt.

(«Ordene», 1949)

Foto: Jens Haugen

Børli hadde ikkje mykje til overs for alle dei fine, menneskeskaptene orda vi omgir oss med utan at dei «tenner lys i menneskenes øyne». Heile si diktarkarriere var han på leit etter «... Ord så nær livet at døde ting ble levende og så på deg når du nevnte dem ved navn.» («Teleprinter», 1972). Sjølv seier han at, - «... det er ikke *vanskeleg* å skrive dikt, det er umulig»

«Prøv bare, prøv å sette vinger på en stein, prøv å følge sporet etter en fugl i lufta.»

(«Å skrive dikt», 1991).

Akkurat som Børli søkte etter haldepunkter i eige liv, var han konstant på jakt etter det fullkomne diktet.

«Jeg har drømt om at
én gang - en eneste gang-
skulle ord og liv
bli ett.

Slik skulle det skje:
som når speilbildet av en lom
svimler gjennom vårblikt vatn
og treffer den levende fuglen
i en sprut av sølv, ytterst
i spissen av et svimlende
crescendo-tegn.

(«Ord og liv», 1966)

Utover denne høgt utvikla respekten for det skrevne ord er det særleg tre dimensjonar i Børli si diktning der eg sjølv kan kjenne meg att og dele tankeuniverset hans.

- mennesket i naturen,
- det politiske menneske,
- det søkjande og religiøse menneske.

MENNESKET I NATUREN

Hans Børli måtte tidleg tåle dei hardhjarta sidene ved livet i naturen. I meterdjup snø og med klaka kakuskive i rypesekken måtte han vere med far sin i tømmer skogen. Likevel var det her dikta kom til han.

«- jeg er ett med skogen som en organisk del av det hele. Dikta mine gror villvokste opp av meg lik geiterams og tiriltunge.»

Og støtt kom nye vårer, - Børli såg og lot seg inspirera av dei fantastiske samanhengane i naturen. Han skriv vårt og vakkert om det som trass i alt slitet gjer livet verdt å leve. Han såg det store i det små, og hadde ei unik evne til å fange augneblinken med ord og bilder som får oss til å sjå oss omkring med «nye auge».

«Livet er ikke alltid
et hesblesende kappløp med døden
(...)
Nei livet er rikt nok til å være bare sus i myrull»

(«Sus i myrull», 1945)

Eller slik.....:

«Det finnes stunder
da alle ord er små,
da lykke er et vårsyn;
ei solgnist i en dråpe dogg
som siger langs et strå.» («Det finnes», 1954)

Naturopplevingane vart for Hans ei kjelde til ro og harmoni i tilveret, dei inviterte til ei eksistensiell bevisstgjerings hos han som gjer at dikta når langt utover synsrandane i Børli.

Livet i og med naturen gjorde Hans vår for naturens sårbarheit, han frykta motorsaga og beltetraktorane sine inntog i skogen. Ein organisert naturvernforkjempar vart han aldri, men orda hans er til ettertanke for alle oss som er glad i å ferdast under open himmel og som er opptekne av naturen som kulturen sin heim. (sitat Nils Faarlund «Friluftsliv. En dannelsesreise», 2015)

«Det kommer for meg at det er seint på jorda. At dette navnløse livet som jeg står her og kjenner som ei lykke i meg, er dømt til undergang. Jeg ber mine sanser våke, leve og oppleve mens det ennå finnes urørt natur, levende stillhet. For i framtida vil teknikken og mekaniseringen skru sin jernjomfru sammen og kvele mennesket langsomt.»

Jobbar du med friluftsliv i folkehøgskolen er dette nesten ei obligatorisk tekst å ha med seg på tur. Fjern øreproppane og lytt til den levande stillheita! For som Børli seier:

«(...) stillheten i skogen er aldri fravær av lyd (...) du hører trærnes mjuke riksing i vinden, en korsnebb fløyter sin vemodige tone (...) summen av det hele er likevel stillhet, en stor ro som kjærtegner trommehinnene dine og lar deg høre livet brenne i deg som suset av flammen på et lys.»

(Hans Børli «Den levende stillhet»)

Nærmare deg sjølv kjem du ikkje.

Til tross for slitet vart naturopplevingane skjellsettande for Børli. Han søkte stadig tilbake til barndomsheimen, husmannsplassen og stillheita langt innpå skogen. Den moderne sivilisasjonen var han ingen tilhengjar av.

DET POLITISKE MENNESKE

Hans Børli levde opp i små kår, på ein husmannsplass langt innpå skogen, utan bilveg og 2-3 mil til næraste tettstad. Det var tømmer skogen som gav livsgrunnlaget og han måtte tidleg bli med far sin på lange arbeidsdagar i skogen dei vekene det ikkje var skulegang.

I ei tid med sterk teknisk og økonomisk utvikling, stod også skogsarbeidaren framfor store utfordringar der storkapitalen la premissane for arbeidsdagen. Det vart eit dilemma i Børli i sitt liv, - både vere i det nære, i naturen og samstundes ønskje seg bort til eit sorglaust liv i byen utanfor skogsbaronen si rekkevidde.

«Trær
har alltid vært
mine nærmeste venner. (.....)

«For en skjebnens ironi at nettopp jeg
skulle komme til å livberge meg
som tredreper, leiemorder
til fals for skogbaroner
og blind kapital.» («Trær», 1981)

Sjølv om Børli såg og erfarte classeskilnadane på kroppen vart han ingen politisk lyrikar i tradisjonell forstand. Men i fleire dikt skriv han både bitande og ironisk om røyndomen han og folket han høyrde til, var ein del av;

«Giv oss idag vårt daglige brød»
det er fattigfolks dyreste bønn.
Men ofte blir armød og svarteste nød
den flittige jordtrellens lønn.

(«Giv oss i dag-», 1945)

I fleire av hans «raude dikt» tek han eit oppgjær med likesæle og manglande soldaritet med dei undertrykte i verda, og ikkje minst eigen lengsel etter noko å tru på;

«Ser jeg et stormflagg som vifter
med duken i flammende skrud,
da står jeg der stille og skrifter
for dagenes nidkjære gud:
(...)
Jeg ber om en sak å få tru på –
ei gnist som kan tenne mitt sinn.
Ja, selv om ei klinge med blo' på
til freden skal sende meg inn.

(«Sang til det røde flagg», Villfugl 1947)

Børli hella politisk til venstresida, men som han seier sjølv,
«(...) kommunist er jeg i hvert fall ikke»

Likevel, – ei sterk kjensle for småkårsfolket gjennomsyrrer
mange av dei samfunnskritiske dikta hans, –

«Jeg har sett ansikter merket av hungeren, usle, råtne hytter og
øyne i angst og uvisshet vendt mot morgendagen.»

Like skarpt gir han uttrykk for sitt hat overfor den herskende
klassen, undertrykkerne,

«jeg har også sett flotte villaer bak smijernsporter, plaskende
springvann(...) og feite høkerhender som stablet seddel på sed-
del..»
(«Revolusjonene», 1947)

Eit av hans kanskje mest kjente dikt, «Lois Armstrong» kom i
samlinga «Ved bålet» i 1962. Diktet syner korleis samvitet hans
rakk langt utover husmannsplassen i Børli. Han minner oss
om ei verd som krev at vi tek oppgjær med eiga likesæle. Eg har
ofte teke det fram i samvær med elevar. Bildene han bruker er
konkrete og attkjennande, eit oppgjær med rasisme og undertryk-
king, – dessverre framleis tidsaktuelt. Børli set ord på det stille
opprøret, dét utan hat og vald, (...) «alltid flyr en ravn på duevin-
ger fra din sønderungne strupe», men også på eit sinne og ein
skam over den urettferd som får lov å skje, (...) «hender som slo,
hender som hengte, hender som splittet et mildt groende mørke»

Børli vart mulegvis noko meir resignert med åra, ikkje minst
grunna ei samfunnsutvikling han såg på som eit trugsmål mot
dei verdiane han sette høgt, – natur, stillheit og gode menneske-
lege fellesskap. Politikarane nærte han liten eller ingen tillit til,
dei var alle meir eller mindre korrupte i hans auge.

DET SØKJANDE OG RELIGJØSE MENNESKE

«Jeg har gått for mye aleine...hatt for mange øde mil om-
kring meg...for høge himler over meg. Ingenting betyr noe
lenger. Hør... fossen...den sier også at ingenting betyr noe,
i en verden hvor tiden og døden hersker. Tingene svimler
bort for meg, de synker glimt for glimt inn i mørket, som
når en slipper et pengestykke i sjøen Jeg...jeg...hvorfors...»

Slik skriver Hans Børli om korleis han kunne sitte og gruble over
livet og føre stille samtaler med naturen omkring seg («Med øks
og lyre». H. Børli., 1989)

Som han leitte etter «ordet» var han ikkje mindre på leit etter
noko å tru på. Dei eksistensielle spørsmåla er tema i mange av
dikta hans og syner dilemmaer i livet hans. Det var nok ikkje
så lett å finne sin plass som lyrikar i heimbygda Eidskog. «Ein
raring, kven trur han at han er...»

«Børli set ord på det stille opprøret,
dét utan hat og vald»

Eg tenkjer at livet på husmannsplassen i Børli og i tømmer-
skogen må ha påverka Børli si religiøse tilnærming til livet. Na-
turen blir så nærverande og sterk og livet så fordømt hardt at det
mest sannsynleg er menneska si evne til erkjenning og overleving
han må sette sin lit til. Likevel, – alle dagane i skogen gav næring
til sinnet. Er det berre tilfeldigeheiter, – alt dette forunderlege som
skjer rundt han i skogen? Han ville så gjerne tru at livet var noko
meir enn det han kunne sjå og erkjenne.

«La meg lenge få tro
at suset i skogen er noe mer
enn et fysisk fenomen:
Grenenes friksjon
mot strømmende luft – »

(«Bønn for drømmen», 1952)

Spørsmåla blir så vanskelege at han gir opp å finne det forløy-
sande som kan overtyde han om at det finst ein Gud som styrer
det heile;

«Jeg tror ikke Gud sa
Bli lys
den gang i det første gry.
Den makt som beveger universet
bruker ikke menneskeord....»

«Alt på Jorden, alt skaper du av deg selv. Besmitter du av deg
selv. Det gis ikke mer: Du og endeløst øde hvelv.»

(«Splinter av et knust speil», 1962)

Sjølv om Gud er tema i mange av dikta får han ikkje tak på
gudsbegrepet. I boka «Med øks og lyre» skriv han poetisk om
dette:

«Jeg (...)kjenner nærværet av noe usynlig levende i lys og luft:
Skjult i denne lutende gråkloke dagen som uten forventninger
bur seg til vinteren, fins det et hemmelig liv, en makt av mildhet
som det gjelder om å holde kontakten med – i tider når tælen
isner seg inn i jord og hjerter.»

(Med «Øks og lyre»)

Men Gud er ikkje er noko han kan tru på, eller innrette livet sitt etter. Han erkjenner likevel at livet er og blir gåtefullt, at det finst ei kosmisk kraft som styrer det heile, som mennesket ikkje er i stand til å sjå eller forklare.

«Jeg tror ikke på kjødets oppstandelse. Men det evige liv tror jeg på» (Trosbekjennelse, Isfuglen, 1970).

På sin uforlignelige måte greier Hans Børli å finne ord og bilder for dei kompliserte spørsmåla som dei fleste av oss grubler på i periodar livet. I eit av sine siste dikt frå samlinga «Harmonikk» kan det sjå ut som han har kome fram til eit svar som han kan leve, – og dø med. Dette er eit dikt som eg ofte tek fram og let meg gripe av. Så vakkert om det er slik alt heng saman!

PÅ EVIGHETENS TAVLER

«Ingenting forsvinner. Alt blir uutslettelig risset inn på evighetens tavler.

Om bare en fugl flyr gjennom solefallet, to mennesker veksler noen vennlige ord ved postkassa en morgen, eller et spor snør langsomt igjen innpå skogen, så vil disse små små tingene bli bevart i den universelle bevissthet så lenge dagene gryr, i øst, nettene senker sin nåde over Jorden.

Det finnes en hukommelse i rommet, en altfavnnende kosmisk hukommelse som opphever Tiden og forener alle ting i et eneste stjernehvitt *Nå*.»

Foto: Arild Hagen

Mai-Evy Bakken Pensjonert rektor fra Sogndal folkehøgskule. Hun var leder i Folkehøgskoleforbundet i syv år fra 1998 til 2005.

I vår artikkelserie om pedagogikk i folkehøgskolen ser vi på hvilke inspirasjonskilder vi kan skimte i folkehøgskolens pedagogikk utover Grundtvig. Først ute var Arild Mikkelsen med en artikkel hvor den jødiske filosofen Martin Buber trer fram. Lena Sendstad har skrevet om Kaospilotene. Olav Klonteig fulgte opp med en artikkel om den amerikanske psykologen Jerome Seymour Bruner. Rune Sødal har belyst Møtet hos Friedrich Bollnow, mens Tore Haltli tok for seg Paolo Freire og bankmetoden. Øyvind Brandt har skrevet en artikkel om montessoripedagogikken. Sigurd Ohrem presenterte filosofen Arne Næss og hans lekne livsfilosofi. Øyvind Krabberød tok for seg prosjektarbeid som pedagogisk virkemiddel. Lena Sendstad skrev om lek og læring, med Lego som eksempel. Odd Haddal besøkte Alverno College i Wisconsin. Benedicte Hambro skrev om kunsten å bruke fortellinger til oppdragelse og dannelses. Sigurd Ohrem så på dialog i lys av Ricoeur og Gadamer. Einar Opsvik presenterte ideen om at læring skjer mellom mennesker – sosialkonstruktivistisk læringsteori. Lev Vygotskij ble belyst av Sindre Findal Vinje. Øyvind Brandt ga oss et innblikk i John Deweys tanker. Øyvind Krabberød skrev om Summerhill-bevegelsen i England. Odd Haddal formidlet Jesus som pedagogisk forbilde. Lærer ved Solborg folkehøgskole, Geir Ertzgaard, lot seg inspirere av filosofen Søren Kierkegaard, mens Sigurd Ohrem så på Sokrates og dialogen. Inge Eidsvåg ga oss et innblikk i sitt pedagogiske ideal – Alf Prøysen. Øyvind Brandt belyste lekfolkkonferanser som metode. Sindre Vinje tok for seg aksjonsforskning i et historisk lys. Willy Aagre skrev om legenden Anna Sethne. Øyvind Krabberød gravde i Nils Christies tankegods rundt pedagogikk, mens Synne Platander ga oss et innblikk i playbackteater – et moderne leirbål. Michael Noah Weiss skrev om filosofisk praksis. Sigurd Ohrem besøkte Camphillbevegelsen og Vidaråsen, mens Arild Mikkelsen ga oss et innblikk i K.E. Løgstrup sin tankeverden. Sigurd Ohrem tok for seg Steinerpedagogikken, mens Kim Sivertsen fra Nansen Fredssenter skrev om deres dialogmetode. Knut Arild Melbøe gjorde et reformpedagogisk streiftog, mens Mai-Evy Bakken går inn i Hans Børli's tankeverden i jubileumsåret for dikteren.

SERIE: PEDAGOGISK HVERDAG

HIPHOP-LINJA VED FOLLO FOLKEHØGSKOLE

PRØVE, FEILE OG VOKSE

«Gjør noen feil, Monica» – er noe av det første jeg husker rektor Jan Martin, på skolen sa til meg da jeg ble ansatt som linjeleder på hiphop linja ved Follo folkehøgskole i mai 2016. (linja var da 3 år).

Det å bli oppmuntret til å prøve og feile likte jeg godt. Det er det noe herlig med. I en tid hvor prestasjonsjag og flinkpikesyndrom herjer er det friskt at noen sier høyt at det er lov å feile litt. Det åpner opp for å tørre og utforske mer?

Noen «feil» er vi som oftest dømt til å gjøre uansett. Sånn er vel de fleste av oss. Om man først gjør noe som man gjerne skulle ha gjort annerledes, så trenger man ikke bruke så lang tid på å gruble over det, men heller lære og gjøre bedre neste gang.

På danstetime med en hiphop-lærer i New York fikk jeg engang samme beskjed: «Om du gjør feil kan det hende det ser bedre enn ut enn det jeg ba deg om å gjøre. I mine timer er det lov å gjøre feil og utforske på egenhånd.»

Dette har det blitt viktig for meg å ha med i både dansen, og i linjeleder-rollen på Folkehøgskolen.

HVA ER HIPHOPLINJA?

Hiphop er en spennende kultur og et spennende fag å utforske og undervise i. Kulturen består av flere elementer og på hiphoplinja er innom noen av dem, men vi har fokuset vårt på dansen – altså på streetdans-stiler som waacking, vouting, breaking, house, dancehall, popping, locking og hiphop.

I timene jobbes det med både freestyle (improvisasjonsarbeid) og koreografi (trinn satt i system).

Elevene blir hele tiden utfordret på å bruke kunnskapen som de får av lærere på egenhånd, og oppmuntret til å utforske selv.

Noe av det som er fantastisk med hiphop-kulturen er at det unike og forskjeller verdsettes. Det gis rom og aksept for det som er annerledes. Vi er jo ikke like. Man kan være seg selv og uttrykke seg selv gjennom dansen. Det kan være både befriende og skummelt på en gang. For noen er det deilig å endelig finne en plattform hvor man føler seg akseptert, mens for andre hadde det

kanskje vært deiligere å kunne hjemme seg i mengden og kun gjøre det man er blitt fortalt?

«Noe av det som er fantastisk med hiphopkulturen er at det unike og forskjeller verdsettes»

UTFORDRE OG STØTTE

I timene har vi også det vi kaller cyphers hvor alle står i en sirkel og en elev danser freestyle alene i midten. Det kan oppleves som skrekkblandet fryd. Det kan føles ganske brutalt å danse alene foran alle, man synes jo fra alle vinkler. Det er et veldig ærlig øyeblikk når elevene danser inne i sirkelen. Man kjenner kanskje på å at det er fint med klassevenner som heier, og forstår hvor viktig det er at en selv bidrar til å heie på de andre. Noen ganger er magien dansen og andre ganger er det magisk når man er vitne til at dansen gjør at elevene utvikler seg på andre områder i livet.

HVORDAN JOBBER VI?

Elevene jobber med hiphop på flere måter. For eksempel ved å bli kjent med dansestilene, historien, utøve de selv, ta ansvar for å bidra til hiphop-miljøet ved å være med å arrangere eventer som er åpent for alle og dra til barneskoler/institusjoner hvor de selv lærer bort dans. Jeg ønsker at året skal bidra til at de nå og senere reflekterer, setter spørsmålstegn ved og ser mulighetene de har for å

kunne påvirke omgivelsene omkring dem positivt.

Vi besøkte et asylmottak i vinter og underviste dans. Det ble en spesiell dag og mange tanker.

Det var fint å se at elevene tenkte over hvor heldige de er som har fått muligheten til å leve livet sitt slik som de gjør.

INSPIRASJON

Elevene har superdyktige og inspirerende gjestelærere. I forkant av timene deres prater klassen og jeg om at gjestelærerne kun er mennesker og at klassen selv har et ansvar for hvordan timen blir og viktigheten av å ta imot gjestelærere på en god måte. Jeg synes det er viktig at elevene får vært sammen med lærerne også utenom undervisningstimen, det kan være en pizzakveld eller spillkveld. På den måten blir det mindre avstand mellom lærer og elev og det er lettere å kunne gå på et hiphop-event etter skoleåret og møte noen man kjenner.

STUDIETUR

I skrivende stund befinner jeg meg på et hotellrom på Manhattan hvor hiphop-linja er på studietur til hiphop-kulturens fødeby, New York. Her er vi for å bli bedre kjent med historien, dansen og for å kose oss skikkelig sammen på klassetur.

Skoleåret begynner å gå mot en avsluttende fase. Elevene har vært med å påvirke året sitt på hiphoplinja i høy grad. De har f.eks. bestemt hvor studieturen er gått, hvilke fag de vil ha ekstra mye og hvordan vi skal gjennomføre undervisningen. I klassen har vi hatt to elever som et faglig råd, det har vært veldig nyttig. De har fungert godt som et ledd mellom klassen og meg. Vi har hatt samtaler tett hele året for å se på prosjekter, temaer og hva klassen ønsker få til.

Med kun to år som linjeleder foreløpig er det fremdeles mye å lære - heldigvis.

I mitt fag synes jeg det er viktig å være en del av miljøet selv, og fortsette å utvikle meg på egenhånd. Det tror jeg også er viktig for denne linjas utvikling.

Jeg gleder meg til fortsettelsen med enda mere prøving, feiling, vekst og magiske øyeblikk.

Monica Eileen Johnsen (31) - bakgrunn: utdannet fra Bårdar Akademiets danselinje. Fordypet seg i hiphop etter dette. Lengre opphold og studiereiser til Paris og New York. Praktisk pedagogisk utdanning i dans fra Kunsthøgskolen i Oslo.

«Hiphop er en spennende kultur og et spennende fag å utforske og undervise i»

Foto: Ronnie MAG Larsen

GALLERI BALDER:

HISTORIC LANDSCAPE

JIRI HAVRAN

Historiske landskap er bilder av steder der omtalte slag fant sted i et tidsrom på mer enn 400 år, fra angrepet på Lindisfarne (England) i 793 til slaget ved Largs (Skottland) i 1263. Tiden er kjent som norsk vikingetid og tidlig middelalder. I tillegg til i Norge ble slagene utkjempet i dagens Sverige, Danmark, Tyskland og særlig mange i Skottland, England og Irland.

Det vi i dag ser er tilsynelatende velholdte jordbruks-, industri- og bylandskaper og rolig hav eller idyll ved en elv. Kontrasten til de voldsomme hendelsene som utspant seg der for rundt 1000 år siden er stor. Ingenting minner om blodige slag, det er kun den kjente fortellingen som binder historien og bildene sammen.

åpner for assosiasjoner til krigsscenene, men også mot et tvisyn: landskapet i dag er truet, kanskje på grensen av fullstendig ødeleggelse, men varer ødeleggelser evig?

Jiri Havran (1953) fra Teplice, Tsjekkoslovakia, nå Den tsjekkiske republikk. Han kom til Norge i 1974, og er nå etablert som en av Norges fremste arkitekturfotografer.

Havran har medvirket i en rekke publikasjoner og bøker om kulturminner og arkitektur, og han har hatt flere separatutstillinger både i Norge og i utlandet.

Det er også utgitt en bok i forbindelse med utstillingen.

www.havran.no www.galleribalder.com

Foto: Kunst 1: Jiri Havran. Battle of Edington, 871. Near Westbury, England. C-print 100 x 126 cm

NYTT FRA LANDSKAPET

FOLKEHØGSKOLE PÅ STORD?

Rådmannen i Stord meiner at folkehøgskule på Stord er eit positivt initiativ.

Som Sunnhordland har skrive tidlegare, ønskjer Geir Angeltveit å starta opp Stord folkehøgskule. Han peikar mellom anna på lokala som i dag huser asylmottaket på Litlabø som ein aktuell plassering.

Angeltveit har invitert Stord kommune til å vera med i eit interimsstyre for folkehøgskulen. Rådmannen skriv i innstillinga til politikarane at han er samd i at det må gjerast eit godt og grundig arbeid for å få etablert ein folkehøgskule i Stord.

- Suksessfaktorane vil først og fremst vera at ein utviklar eit godt konsept og at skulen får ei attraktiv plassering. Det er populært å gå på folkehøgskule, men det er også mange tilbod og stor konkurranse. Rådmannen meiner likevel at dette er eit positivt initiativ som kommunen bør støtta ved å gå inn i interimstyret, skriv Magnus Mjør.

Rådmannen gjer framlegg om at formannskapet bør peika ut ein til to personar som kan sitja i eit slik styret for å jobba vidare med planane.

Sunnhordland

VIL SETTE ANKERS VILLA I STAND SLIK DEN VAR

Herman Ankers villa på Sagatun har vært et sentralt kultursenter i Hamar. Nå ønsker gårdeier Erik Jacobsen å tilbakeføre huset til slik det var på Ankers tid etter 1865. Sagatun folkehøgskole var Norges første folkehøgskole, grunnlagt av Olaus Arvesen og Herman Anker i Hamar 1864. Fire bygninger ble oppført; den mest staselige var Ankers villa, tegnet av arkitekt Emil Victor Langlet, som også tegnet Stortinget. Det er Anker-villaen som Erik Jacobsen nå vil gjenskape.

Gjennom årene har Sagatun-anlegget, inkludert Ankers villa, hatt en rekke eiere. På begynnelsen av 1980-årene ble deler av huset ombygget til kontorer. For 15–16 år siden kjøpte Erik Jacobsen bygningen.

Hamar Arbeiderblad

45 SØKNADER OM Å STARTE FRISKOLER

38 grunnskoler og syv videregående skoler har søkt om å starte friskole fra høsten 2019.

- I år ønsker over halvparten av søkerne enten å starte opp en livssynsskole eller en skole som er basert på anerkjent pedagogikk som Montessori eller Steiner, sier avdelingsdirektør Einar Simonsen Plahter i Utdanningsdirektoratet.

I tillegg er det blant annet ni søknader om å starte opp friskoler med særskilt profil (profilskole). Friskoleloven som kom i 2015, åpnet for at friskoler kan få godkjenning når de ønsker å rette spesiell faglig oppmerksomhet mot et fagområde – som for eksempel realfag – eller idrettsfag.

Det er totalt åtte flere søknader i år sammenlignet med i fjor. Søkerne får svar innen 1. februar 2019, og de skolene som blir godkjent kan starte opp tidligst høsten 2019.

Det er 14 friskoler som har fått godkjenning til å starte opp høsten 2018 av de 37 som søkte i fjor. Sammenlignet med i fjor er det færre friskoler som har fått godkjenning.

Utdanningsdirektoratet

NY LEDER FOR DE KRISTNE FOLKEHØGSKOLENE

Andreas Melberg blir ny daglig leder av sekretariatet for de kristne folkehøgskolene. Han har erfaring både som elev, lærer, inspektør og rektor ved folkehøgskoler. Nå blir han daglig leder for sekretariatet for Noregs Kristelige Folkehøgskolelag (NKF) og Informasjonskontor for kristen folkehøgskole (IKF).

Andreas Melberg (46) er ansatt som ny daglig leder av sekretariatet for Noregs Kristelige Folkehøgskolelag (NKF) og Informasjonskontor for kristen folkehøgskole (IKF). De 32 kristne folkehøgskolene er tilknyttet IKF, og NKF har størsteparten av de ansatte som medlemmer. - Jeg har alltid hatt et varmt hjerte for folkehøgskolen, sier Melberg i en pressemelding.

Melberg tiltrer stillingen etter sommeren 2018 etter at nåværende leder Tor Grønvik går av med pensjon. - Vi er veldig glade for at Andreas Melberg har takket ja til stillingen som daglig leder for NKF og IKF. Han kjenner folkehøgskolen som elev, som lærer, som inspektør og som rektor. Han er engasjert både i folkehøgskolens fokus på allmenndanning og i kristen trosformidling, sier Grønvik til KPK.

Klippet KPK

FORTSATT GODE EPSI-TALL

Av Dorte Birch

Det er fortsatt svært gode tall på EPSI-undersøkelsen. Det faglige innholdet på folkehøgskolene, mat og kosthold, og kvaliteten på internatet er områder som betyr mye for elevenes tilfredshet.

EPSI er et analysebyrå som undersøker hvor fornøyde folkehøgskoleelevene er med året sitt på folkehøgskole. Elevene blir spurt i september og oktober om året som ble avsluttet i mai. Det betyr at elevene har rukket å få litt avstand til året og tid til å reflektere over hva de har fått ut av det.

Folkehøgskolene lager en sentral undersøkelse som treffer elever som har gått på alle folkehøgskoler. I tillegg har hver enkelt skole mulighet til å spørre egne elever om hvor fornøyd de var med eget år.

Det viktige med EPSI-undersøkelsen er at den ikke kun måler hvor fornøyd elevene er, men også hvor mye de ulike delene av folkehøgskoleåret betyr for den samlede tilfredsheten. Dermed blir det enklere for skolene å vite hvor de skal sette inn støtet for å få så fornøyde elever som mulig.

TALLENE LITT NED

Tilfredsheten har gått litt ned i forhold til i fjor. Det gjelder spesielt for faktoren «lojalitet» som sier noe om hvor mange som vil anbefale folkehøgskole videre til andre.

Tallene er dog svært høye og det ser man spesielt når man sammenligner med andre utdanningsinstitusjoner og førstegangstjeneste:

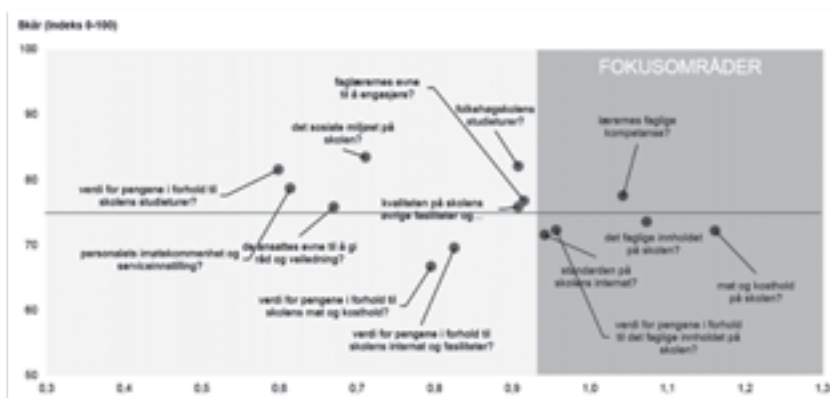
TILFREDSHET	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Barnehage	74,3	75,5	76,9	78,7	79,0	79,5
Barneskole	68,4	68,5	72,1	71,3	73,8	73,9
Ungdomsskole	66,4	67,6	63,6	71,3	75,5	73,6
Videregående skole	67,8	72,1	72,2	69,4	76,2	71,4
Folkehøgskole	77,2	77,8	79,5	76,9	78,9	75,5
Førstegangstjeneste	-	-	-	-	-	67,5
Høgskoler	65,6	67,1	67,1	64,3	65,9	67,0
Universitet	65,9	66,1	66,2	68,4	67,4	67,4
Annen høyere utdanning	63,8	66,5	69,6	69,0	74,8	74,0

Enkelte skoler fikk ekstremt god tilbakemelding på EPSI-undersøkelsen

HVILKE FAKTORER PÅVIRKER TILFREDSHETEN?

I tabellen under ser man hvilke faktorer som påvirker tilfredsheten med folkehøgskolene mest:

Elementene som ligger i det mørke område er dem som folkehøgskolene bør satse på å enten styrke eller vedlikeholde.

SKOLEUNDERSØKELSER

33 skoler valgte å lage sin egen undersøkelse. Som man ser av tabellen så er det stor forskjell i tilfredsheten mellom skolene. Det er noe bekymringsfullt at flere av skolene som hadde dårlige tall i forfjor, valgte å ikke ta en EPSI-undersøkelse i fjor. Dermed får ikke skolene målt eventuelle forbedringer. Samtidig vet vi at mange skoler fast tar undersøkelsen annethvert år og vi håper at skolene dermed tar undersøkelsen i år.

Enkelte skoler fikk ekstremt god tilbakemelding på EPSI-undersøkelsen og de fleste fikk gode, eller veldig gode, tall. Det betyr at de allerfleste folkehøgskoler sender elever hjem hvert år som reklamerer godt for folkehøgskolen deres.

NOTERT

OLE CHRISTIAN ØEN TIL NORDLYS

(fagleder i kulturskolen i Tromsø, tidligere lærer ved Ringerike fhs)

Øen avbryter seg selv med et hardt utpust.

- Ungdommene mine. Fytti rakker'n, for et press de står i. Det er ikke rart det blir psykiatri av det. De eldste av dem... De har prøver, tentamener, eksamener, muntlig, skriftlig, hele tida. Jeg hadde blir kvalt!
- Man blir menneske, selv om man ikke får en 10-er i fransk, liksom.

- Blir ikke teateret nok en ting på lista der de må prestere?

- Vi gjør ting annerledes, under andre forutsetninger. Vi har det gøy. For min del kunne vi bare ha droppa forestillinga. Det er prøveperioden jeg liker - eller «feileperioden», som jeg synes den

burde hete. Uansett - vi gjør alt vi kan for å tilrettelegge for at dette ikke skal bli en ting til.

- Hvorfor er teater så viktig for deg?

- Jeg hadde en trygg og fin og god barndom. Jeg ramlet bare inn i teateret. Jeg var 15, og fikk prøve meg i den lokale teatergruppa. De plasserte meg på scenen, og siden har jeg vært der.
- Skolen er viktig, men jeg synes de glemmer den sosiale kompetansen, sier han til Nordlys.

For Øen handler teater om samfunnshelse.

- Teateret spiller en ufattelig viktig rolle med tanke på samfunnshelse. Det er ikke en floskel. Teater er forebyggende.

Klippet fra Nordlys

FORVITRER MØTEPLASSENE I FOLKEHØGSKOLEN?

Vanskelig å få til lokallagsmøter?

Landsmøtet – bruker vi det?

Kurs for tillitsvalgte – møter vi opp der?

Pedagogiske drøftingsdager – bruker vi de dagene?

Da det ble bestemt at vi skulle ha landsmøte annet hvert år syntes jeg det var en god ide. Vi er en liten organisasjon og mye tid ble brukt til årsmeldinger og andre nødvendige formaliteter.

Junimøtet i mellomåret skulle sørge for at folkehøgskoleansatte fikk et nødvendig, nyttig og trivelig møtested, med masse folkehøgskolefolk, trodde jeg. Tok sørgelig feil. Etter noen forsøk, som for oss som deltok, var flotte møter med andre ansatte og andre folkehøgskoler, avgikk ved en stille død. Vi mistet dermed en møteplass der det var tid til faglig påfyll, tid til å bli litt kjent med andre trivelige folkehøgskolefolk, nyttig kunnskapsutveksling og nyttig informasjon om litt andre måter å organisere en skole på, også bygningsmessig, allsang, gode samtaler og litt GPP (generell pisspreik).

«Når det gjelder kurset for tillitsvalgte er jeg forundret over at ikke alle skolene er representerte»

Tidspunktet både for landsmøte og det tidligere nevnte junimøtet er/var etter skoleslutt, i lærernes avspaseringstid. For lærere som har et komprimert arbeidsår blir det hektisk. Dette kan kanskje forklare hvorfor det ikke er kamp om å få de plassene lokallagene har til disposisjon.

Tenk om det kunne ses på som en flott begynnelse på ferie og avspasering å få besøke en annen skole, gå til duk og dekk bord, knytte kontakter med folkehøgskolefolk, være med på å bestemme hvordan fagforeninga vår skal drives videre, lytte til interessante foredrag, synge, se en annen del av landet vårt.... Tenk om.. (For ordens skyld, frammøte var ikke veldig stort de siste årene landsmøtet lå i arbeidstida – det kolliderte alltid med en eller annen tur.....)

Da det ble bestemt at distriktslagene skulle bort, ble det kanskje gjort med et håp om større aktivitet også i lokallagene. Bedømmer jeg ut fra aktivitet i eget lag må jeg innrømme at så ikke har skjedd, heller ikke her finner vi tid til å møtes for å drøfte folkehøgskolesaker.

Når det gjelder kurset for tillitsvalgte er jeg forundret over at ikke alle skolene er representerte. Det er et nødvendig, viktig og lærerikt kurs. Selv om vi synes vi har brukbare arbeids- og lønnsforhold kan tidene endre seg. Vi vet at rammebetingelsen for folkehøgskolene er oppe til eksamen hvert år, så langt har vi bestått. Vi har ei fagforening som jobber godt for våre saker, men det er nødvendig at lokale tillitsvalgte «er på hugget», følger med og kan ta opp det som kan føre til endring også på egen arbeidsplass. Det er mye å hente på kurset for tillitsvalgte, ikke minst i samtale med andre kursdeltakere.

Har vi det for godt?

Gjør styret alt arbeidet for oss?

Har vi ikke noe å kjempe for?

Overtar nye møteplasser?

Dersom deltakelsen på de allerede nevnte møteplassene ikke blir bedre, håper jeg at svaret er et rungende JA på det siste spørsmålet.

Kurset for nye tilsatte har jeg bare hørt omtalt positivt, og både der og på andre fagkurs knyttes viktige og nyttige kontakter.

Siden jeg er i ferd med å avslutte min folkehøgskolegjerning har jeg et råd til folkehøgskoleledere: fortell ansatte at du/dere synes det er viktig å delta på møter og kurs, og at dyktige fagforeningsfolk er nyttig og bra for skolen.

Til alle folkehøgskolefolk: BRUK MØTEPLASSENE SOM FINNES OG LAG GJERNE NYE.

Av Erlaug Benjaminsen,
inspektør Lofoten folkehøgskole

Foto: Øyvind Krabberød

Mer enn ord

Fotografen er Kristian Trana, som er en av årets elever på Foto Lofoten

Fotografert i øyeblikket, men siden et bilde som gir uendelig mye tid. Tid til å studere ansiktet ned til minste detalj, tid til å møte blikket så lenge man vil uten at situasjonen blir trykkende og ukomfortabel, tid til å se lengre inn og tid til å merke.

Peder Pedersen, lærer Foto Lofoten, Lofoten folkehøgskole

NORGES ELDSTE FOLKEHØGSKOLE I DRIFT:

SUND FOLKEHØGSKOLE – 150 ÅR SOM FRILYNT FOLKEHØGSKOLE

Våren 1868 ligger to menn på bakken og kjemper. Tidligere samme vinter har de møtt hverandre på folkehøgskole i Danmark. Inspirert av danskene har de tenkt å starte opp en folkehøgskole i Norge, men de klarer ikke å bli enige om hvor den skal ligge. Sørlandingen Lars Martinus Bentsen (1838-1919) og trønderen Hans Konrad Foosnæs (1846-1917) fra Stjørdal bestemmer seg for å avgjøre saken med ryggkrok. Den ti år yngre Foosnæs vinner tvekampen: skolen skal starte opp på Stjørdal.

VANDRINGSÅRENE

Sommeren 1868 rykker de inn en annonse i Norsk folkeblad. Forutsatt at et tilstrekkelig antall elever melder seg, så vil de starte opp en skole som skal «bibringe voksne Bondegutter den Dannelse og de Kundskaper, som de kan have Brug for i Livet, og som de tiltrænger for at kunne udfylde deres Plads i Samfundet.»

Dette er starten på Sund folkehøgskole. Skolen starter opp som en ambulerende skole i Nord-Trøndelag. Den er inspirert av den danske højskolemannen Jørgen la Cour og jordbruksfag er en viktig del av undervisningen. Det er et sug etter utdanning blant bondeungdommen, og folkehøgskolen er for mange den eneste utdannelsen som er tilgjengelig.

Den grundtvigske folkehøgskolen får tidlig god oppslutning. Skolens kulturvennlige og folkelige opplysningsideologi fant grobunn i et område som allerede hadde en frilynt og radikal tradisjon kombinert med en skeptisk holdning til autoriteter. Nord-Trøndelag, eller Nordre-Trondhjems amt som det het på den tiden, ble kalt det «det røde amt» på folkemunne. Så sent som i 1898 var 72 av 74 representanter i Nordre-Trondhjems amt fra Venstre. Dette kom selvsagt godt med for en skole som var solid plassert i venstreideologien. De kjempet for parlamentarisme, var opptatt av det nasjonale og da spesielt hvordan bondeidealet skulle forme nordmannen og hadde en usvikelig tro på folkeopplysning og folkets dannelse.

Den lokale politiske støtten kom godt med da amtskolene ble opprettet i 1875. Den første amtskolen i landet ble opprettet på Skogn, noen få mil fra Sund folkehøgskole som da lå på Kvit-hamar. Formålet med amtskolene var å ta knekken på de grundtvigske skolene. Men ettersom Sund hadde gode politiske allierte, så ble det faktisk amtskoleordningen som reddet skolen; folkehøgskolen ble nemlig med på den samme finansieringsordningen som amtskolen. Dette var utvilsomt ikke den konservative regjeringens intensjon, men slik gikk det altså i «det røde amt».

Folkehøgskolen reiste rundt i distriktet fram til 1900. Da ble

den etablert på amtmannsgården på Inderøy. I 1926 fikk den tomt og egne hus ikke langt unna, og siden den tid har skolen vært på Inderøy.

«I dag er internasjonal solidaritet en av de tydeligste verdiene som Sund folkehøgskole fremmer»

DE FIRE STORE

Skolens historie har blitt preget av rektorene som ledet skolen, og mye av det Sund folkehøgskole står for i dag, finner vi de historiske røttene til gjennom å se på hva de tilførte skolen.

Skolens første styrer var Lars Martinus Bentsen. Han startet skolen og drev den fram til 1881. For Bentsen var det viktig at folkehøgskolen skulle være tett på folket. Den skulle svare på bestillingen folket hadde; en bestilling som han tolket som en skole som ga elevene både kunnskap og dannelse. Han var sterkt påvirket av Grundtvig og ville lage en skole hvor elevene brukte både hender, hjertet og hodet.

Den neste viktige styreren er Nils Sivertsen. Han overtok skolen når den fikk sitt nåværende skolehjem i 1926. Sivertsens to viktigste bidrag besto i at han etablerte skolen skikkelig på Inderøy og at han avsluttet tiden hvor styreren eide skolen. Når han gikk av som styrer i 1948, ble det opprettet en selveiende skolestiftelse som fikk skolen i gave. Det har også vært viktig for skolen å opprettholde og videreføre de sterke båndene som folkehøgskolen har til bygda.

1948 fikk skolen Albert Haugsand som rektor. Han var en svært kulturinteressert mann, og selv aktiv som musiker, forfatter og kunstmaler. Han satt som rektor helt fram til 1972, og i denne perioden ble skolens stilling som kulturinstitusjon kraftig styrket. Sund folkehøgskole hadde allerede fra starten av vært opptatt av norsk kultur, men med Haugsand ble perspektivene utvidet og styrket.

I 1974 fikk skolen nok en kulturinteressert målmann som rektor: Jon Grønli. I løpet av sin tid som rektor fikk Grønli videreført engasjementet for kulturlivet, samtidig som han styrket og utviklet skolens internasjonale engasjement. I dag er internasjonal solidaritet en av de tydeligste verdiene som Sund folkehøgskole fremmer.

OM DET HADDE
ALLEREDEN EN SKEPTISK
HOLDNING TIL
AUTORITETER

150 ÅR OG FORTSATT LEVENDE

Sund folkehøgskole runder 150 år som folkehøgskole i november 2018. Det er slett ikke en stivbent olding som går inn i fremtiden. Tvert i mot, skolen er fortsatt en frilynt skole i den opprinnelige betydning: liberal, tolerant og framtidsrettet. Selv om skolen er 150 år, så er den fortsatt et sted for heftige diskusjoner

rundt dannelse og kunnskap. Det gjør at personalrommet på Sund folkehøgskole ikke alltid er klodens fredeligste sted, men når konfliktene tårner seg opp så har vi alltid ryggkrok.

Tore Haltli, rektor på Sund folkehøgskole

Hans Konrad Foosnæs

Lars Martinus Bentsen

Ree gård i Stjørdal. Dette er første kull (1868-69) på L.M. Bentsen og Hans Konrad Foosnæs sin folkehøgskole som var på Ree gård. Dette ble forløperen til Sund folkehøgskole på Inderøy. Foosnæs står bak i midten med hatt og hendene i lommene.

JUBILEUMSFEIRING HELE ÅRET

150 år er verdt å markere skikkelig, så Sund folkehøgskole har en rekke jubileumsarrangementer gjennom året.

MUSIKKFESTIVAL

Sund er kjent for jazzlinja, og 18.-19. mai hentes tidligere jazzelever inn for å lage festival. Blant artistene finner du blant andre Pom Poko, Skadedyr, Natalie Sandtov, SAKA. Det legges opp til et rikt kulturprogram i tillegg til musikken.

ARRANGEMENTER PÅ SKOLEN

Skolen har en rekke kveldsarrangementer gjennom året som tar opp temaer som skolens historie, folkehøgskolens internasjonale engasjement og veien videre for folkehøgskolen.

LOKALT KUNSTSAMARBEID

Skolen samarbeider med Nils Aas kunstverksted om en stor sommerutstilling med Erik Killi Olsen (tidligere Sund-elev). I tillegg jobbes det med å lage en kunstboks som skal dukke opp rundt om i kommunen to-tre ganger i løpet av året.

KONFERANSE

I mars arrangerte skolen en stor konferanse om bærekraft med profilerte innledere som Jørgen Randers, Anja Bakke Riise, Arild Vatn.

DEN STORE JUBILEUMSFEIRINGEN

Den offisielle feiringen av jubileumet skjer lørdag 10. november. Da inviterer skolen til stor festforestilling i Akset, Inderøy kulturhus.

FOLKEHØGSKOLEUKA

Folkehøgskoleuka 2018 arrangeres på Sund folkehøgskole. Kurstilbudet er det Folkehøgskoleforbundet som står for, men rammen rundt kursene vil bære preg av at man kommer til en skole som feirer 150 år.

SUND FOLKEHØGSKOLES INTERNASJONALE ENGASJEMENT:

EN SKOLE FOR LIVET – MED ORIENTERING MOT VERDEN

Av Kristin Bjørke

I 1968 satt rektor Haugsand og resten av kollegiet på Sund og fulgte interesserte med på opptakten til studentopprøret i Paris. De fikk lyst til å dra og se begivenheten med egne øyne. Prøve å skjønne mer av hva som drev studentene til gatene. Og slik ble det. Hele kullet og alle lærerne reiste til Paris våren 1968, og ja; de fikk kjenne tåregassen svi i øynene.

Året etter var det i Jugoslavia det ulmet. Elever og ansatte dro derfor ned, i president Titos privatfly! Med seg i kofferten hadde de innøvde norske folkedanser og bunader slik at de kunne representere Norge på en fin måte ovenfor vertskapet.

Disse første turene sådde ideen om å bruke reiser til å utvide horisonten til elevene.

U-LANDSKURSET – DEN PEDAGOGISKE GRUNNMODELLEN UTVIKLES

Sund, med rektor Grønliid i spissen, gjorde i 1975 noe så underlig som å kjøpe en gård; Mokk! En gård i full drift i nabokommunen Steinkjer. Mokk skulle fungere som «sammenristingsplass» for linjene på Sund, men den skulle også huse u-landskurset.

I 1979 var Sund klare for å ta imot sitt første kull på u-landskurset, forløperen til det som i dag er linjene «regnskog» og «solidaritet».

Elevene på u-landskurset tilbragte hele høsten på gården Mokk. Der lærte de om natur, nord-sør spørsmål og miljøvern. Lærer Nils Slapgaard brant for klimasaken allerede den gang, og opplevde nok at han var forut for sin tid når han forsøkte å få hoderystende elever til å kildesortere avfall. Slapgaard selv fungerte både som bonde og lærer, og ideen var å gi elevene erfaring med praktisk arbeid og landbruk. De ordna alt selv fra fjøsstell og vedhogst til matlaging og renhold. Og dette ble verdifull kunnskap når de etter jul la i vei til Sri Lanka i to måneder. Elevene ble delt i grupper og bodde og jobba gruppevis i ulike prosjekter under studieturen.

Vektlegging av praktiske ferdigheter, og det å dele elevene i mindre grupper med lange opphold på bygda er kjent tankegang også for oss som jobber på Sund i dag. Når man ikke er så mange, må alle ta ansvar for gruppa, og det er lettere å komme i kontakt med folk.

INTERNASJONALT MILJØ PÅ SUND

Internasjonalt engasjement handler ikke bare om hva som skjer ute, det handler også om hva som skjer her på huset.

Norsklinja på Sund kom i gang i 1988. Det var ei linje med søkere fra stort sett hele verden, og for mange av dem var det

starten på et langt liv i Norge.

Lærer Kari Øye forteller om hvordan hun så det som sin oppgave ikke bare å lære sine elever om norsk og norsk samfunn, men like så mye å lære opp personalet og de norske elevene i hvordan man forholder seg til folk som kommer fra en annen kultur og ikke forstår språket vårt. Jeg kan selv underskrive på at alle vi som var elever på Sund i denne perioden ble tatt på senga både titt og ofte, og lærte mye av Kari og de utenlandske elevene.

*«Hele kullet og alle lærerne reiste til Paris
våren 1968, og ja; de fikk kjenne
tåregassen svi i øynene»*

I 2000 ble U-landslinja på studietur i Guatemala ganske tilfeldig introdusert for landbruksorganisasjonen Kabawil. Dette bekjentskapet la grunnlaget for Fredskorpslinja; et utvekslingsprogram med guatemalanske ungdommer fra Kabawil, indiske ungdommer fra Christ University og norske ungdommer fra Sund.

Samarbeidet med de indiske, guatemalanske, og de siste åra sam-biske elevene på Sund, har også dryppet på Inderøy-samfunnet. Hvert år har inderøyskolene utenlandske elever hos seg i praksis, og elevene bidrar stort i lokalsamfunnet både i idrett- og kultur-livet. Ikke minst stiller Inderøy-familier opp som vertsfamilier i ferier, når skolen er stengt.

Dette partnerskapet åpna nye muligheter for Sund sine studieturer. Plutselig hadde vi tidligere elever og nære samarbeidspartnere i både India og Guatemala, og gode hjelpere på Sund som kunne være med å forberede elevene på hva som ville møte dem på studietur. Noe også praktisk personale på Sund fikk erfare de vi i 2014 reiste på studietur til Guatemala.

FOLKEHØGSKOLEN I GUATEMALA

Ungdommene og ledelsen i Kabawil ble så inspirert av det de så og erfarte på Sund i disse årene at de i 2007 etablerte Småbøndenes folkehøgskole, Escuela Popular Campesina Kabawil, Latin Amerikas eneste folkehøgskole! Deres arbeid for en mer rettferdig fordeling av land, og anerkjennelse av urfolks rettigheter i Guatemala skulle nå ungdom på en helt ny måte.

STÅA PER IDAG

Sund har i dag en internasjonal profil som i stor grad preger arbeidet på linjene, men også på fellesfag og i kulturen for øvrig.

Selv om linjenes studieturer er ulike har vi noen felles kjøreregler for hva vi mener skaper gode og meningsfulle studieturer. Målet om å være så jevnbyrdige som mulig og lære av de lokale, har vært med siden oppstarten av u-landslinja i 1979. Først og fremst er det en solidaritetstanke, mer enn en bistands og hjelpetanke. Det er begrensa hva unge nordmenn uten kultur- og språkforståelse kan bidra med i utlandet. Det vi derimot kan gjøre er å lære! Helt fra oppstarten av u-landskurset har informasjonsarbeid i etterkant av studietur vært en viktig del av skoleåret. Elevene får bearbeida inntrykk og kunnskap, og driver et reelt folkeopplysningsarbeid når de etter studieturen besøker ungdom og voksne rundt om i Norge for å fortelle om situasjonen i landet de har besøkt.

På studieturer møter vi vanlige folk som vi bor sammen med og spiser med. Dette håper vi skaper vennskapelige og likeverdige relasjoner, og at kunnskapen og erfaringen skal bli grobunn for et langvarig engasjement for en mer rettferdig verden.

«Fra høsten skal ingen linjer på Sund på mer enn en studiereise med fly»

REISING MED EN BISMAK?

Alle folkehøgskolene, også vi på Sund, må ta innover oss at den utstrakte flyreisenga vi holder på med i dag ikke nødvendigvis er forenlig med ei bærekraftig utvikling.

Ansatte på Sund i årevis hatt en policy om at reiser til Oslo, enten det er på rektormøter eller andre samlinger, foregår uten fly. Der er vi gode, men når det gjelder studiereisene står vi i noen dilemmaer.

Vi synes studieturene våre holder vann når de sees i lys av faglig relevans og god pedagogisk tenkning. Faktisk ville enkelte linjer blitt relativt meningsløse uten studiereise til et land langt unna. På studiereisene er vi opptatt av å få til gode kulturmøter mellom folk, og vi synes det er vanskelig å finne en god erstatning som kan måle seg med dagens studieturer når det gjelder utbytte i allmenndanning og personlig utvikling. Og hva skjer med rekruttering til ei linje uten studiereise til langt vekk? Alt dette er argumenter for å opprettholde status quo.

Argumentene for endring er også sterke. Vi ønsker å bidra til en bærekraftig verden og vi ønsker at elevene skal se at skolen mener alvor når vi sier det. Vi frykter at folkehøgskolebevegelsen kan få et imageproblem om ikke «reiseproblemet» adresseres. Vi trenger vennlig innstilte politikere og et godt renommé også i framtida.

Fra høsten skal ingen linjer på Sund på mer enn en studiereise med fly. Det er et skritt i riktig retning. Vi har en vei å gå, og håper at vi i felleskap med resten av folkehøgskolebevegelsen kan enes om noen felles retningslinjer på dette feltet. Før politikerne kanskje gjør det for oss.

Livet på Møkk gård innebar mye praktisk arbeid for både elever og lærer
Foto: Tore Huseth.

Sund folkehøgskole og Skogn folkehøgskole på tur til Jugoslavia i samarbeid med Norsk Jugoslavisk Samband. Foto: Torunn Zeiner

Småbøndernes folkehøgskole i Huehuetenango, Guatemala. Foto: Vidar Pedersen

HVEM REISTE FØRST?

Var det Sund folkehøgskole som var først ute med utenlandsreiser i Norge da de reiste til Paris i 1968? De vil gjerne høre fra dere om dere kjenner til om det er folkehøgskoler som var tidligere ute. Send svar til Kristin Børke kristin.bjoerke@sundfhs.no

RAPPORT FRÅ EIT ARBEID MED 12-SKILLINGSOPERAEN PÅ ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

KVA SKAL VI GJERE MED KLASSIKARANE?

Skal teaterklassikarar spelast som dei er skrivne og intenderte, eller er det lov å «dekonstruere» dei, eller bruke dei som inspirasjon til eit sjølvstendig prosjekt.

Kva ville Grundtvig sagt?

Av Kjetil Lilleaas, teaterlærer på Romerike folkehøgskole

Dette er ein diskusjon som med jamne mellomrom dukkar opp når det gjeld teater. Ein variant av den debatten fekk vi til dømes i sommar då kulturminister Helleland reagerte negativt på kritikk av den norske speltradisjonen. Kritikken gjekk mellom anna på at spela er konservative både i form og innhald, og Helleland meinte at på dette feltet skulle den intellektuelle teaterkritikaren halde seg unna.

Denne diskusjonen kan ende med at ein aksepterer at folk er ulike og dermed ferdig snakka. Men ein slik ende kan vi ikkje ha, for det er diskusjonen om rett og gale, fint og stygt, relevant og utdatert som er kulturlivet.

Eit anna døme er Riksteateret som spelte Gengangere i 2017, og i programmet sitt siterte dei kritikkar av typen: «For en letelse en gang imellom å se Ibsen som Ibsen uten fiksfakserier».

Slike haldningar treffer meg midt i ein av kjeppestane mine. Eg meiner dei misforstår heilt kva kreativt arbeid er.

KREATIVITET FINST

Ein kreativ regissør, eller skodespelar kan ikkje la vere å leite etter noe nytt, noe uprøvd, noe usett. Det er det som er den kreative persons raison d'être. For han eller ho å gjenskape noe som er gjort før, skaper ikkje lyst til å drive verket. Ei slik tilnærming er i sin natur ein leik med den aksepterte gode smaks grensesetting. Etter meir enn hundre år med modernisme, burte dette vere sjølvstendig.

Og for ordens skuld, kreativitet finst innafor alle livets felt.

Det er dei nysgjerrige menneska si fortjeneste at vi har utvikla oss vidare frå å bruke steinar som einaste reiskap. Men vi må anta at det alltid har vore ein del av flokken som har sagt: Kva skal vi med ny teknologi, eller nye smakar, eller nye fritidssyslar?

Så er det smak og behag. Det er lov å meine at tradisjon er betre enn nyskaping. Den gode, gamle forteljinga lever i beste velgåande. Romanen er framleis populær, og folk konsumerer filmar og TV-seriar som aldri før. Og der dominerer den klassiske dramaturgien med klar handling, eit persongalleri med saftige konflikter og ein effektiv spenningskurve. Og vil ein nyte klassisk, elegant skodespelarkunst av ypperste merke, er det berre å sjå til dømes ein episode med Poirot på TV'n.

NYE UTTRYKK

Scenekunsten slit med å konkurrere med film og TV. Dramatikarar har prøvd nye innfallsvinklar men utan å klare å rekruttere mange og nye tilhengjarar. Dramatikar Finn Iunker skriv at i hans miljø for om lag tjue år sidan, var det ein markant uvilje mot dramatiske tekster som fortalde ei historie med byrjing, midtdel og slutt. Ein slik motvilje kan ein godt forstå, for kven kan eigentleg matche Ibsen eller Shakespeare. Det beste er alt skrive. Behovet for å leite etter nye uttrykk er i alle fall til stades om teateret skal vinne nye tilhengjarar.

Så til Tolvskillingsoperaen. I sommar budde eg ein månad i Berlin. Eg gjekk på tyskkurs på dagen, som kan anbefalast, men hovudprosjektet mitt var å gå på teater om kvelden. Eg var mange gonger på Brechts gamle teater, Berlinerensemblet, men dei sterkaste opplevingane hadde eg på Volksbühne der regjeringstida til den berømte Frank Castorf gjekk mot slutten. Eg hadde tenkt ei stund på å gjere noe med hip hop, og i Berlin kopla eg den tanken til Tolvskillingsoperaen. Eg har sett på Brecht som utdatert; men nå fann eg fram mi Lanternebok frå ungdommen. Eg er så gammal at da fekk eg tre Brecht skodespel til den nette sum av kr. 14.50.

GJER OPPRØR

I klassen min var vi femten elevar, åtte gitar og sju jenter. Vi skulle lage det vi på Romerike folkehøgskole kallar ein samarbeidsproduksjon. Derfor talde heile ensemblet 27 elevar og fem andre lærarar. Vi samarbeidde med lyd-, lys-, kostyme/sminke- og scenografinene på skolen. Vi hadde sju veker prøvetid. Mine kriterier er at alle desse linene skal finne prosjektet relevant og høveleg arbeidskrevjande. Førestillinga skal ikkje vare lengre enn nitti minuttar, og vi må få til eit manus som gir alle skodespelarane om lag like mye tid på scenen. Dette siste kriteriet fører til at alt må skrivast om og tilpassast uavhengig av kor berømt forfattern er. Og skodespelarane skal også få prøve å danse og synge eller rappe.

Vi begynte med å lese Bertolt Brecht sitt manus. Vi bestemte oss for å bruke dei originale namna, slik at kjennarar av Tolvskillingsoperaen fekk noen kjende knaggjar. Min plan var å begynne med å bevare plot'et i originalen, men la karakterane jobbe med andre meir dagsaktuelle ting. Macheath vart «gangstarapper» og driv med narkotika, biltjuveri og våpenhandel saman med crewet sitt. Han er ikkje primært hallik, men han har eit crew av jenter også, som stiller seg til rådvelde for alfahannen i flokken. Her laga vi ein ny og meir politisk aktuell vri på historia ved at jentene blir lei av sin underordna rolle. Dei gjer opprør, og anmelder Macheath for kjønnsstrakassering inspirert av mellom anna #metoo-kampanjen.

Mackie med sitt crewmedlem, Benny, og den korrupte politisjef Brown: frå venstre Anders Lurås, Henrik Høyskel, Johannes Undall Riise

I originalen er Peachum sjef for alle tiggjarar i London. I vår versjon har han ein likeverdig partnar i kona si, og dei er sentrale i alt som er av svart kontraktsarbeid i bygningsbransjen i Oslo. I eit slikt arbeid er det fint å ha kulturelle fellesreferansar, så dei fleste kjente seg igjen da vi kopierte den første Marlon Brando-scenen i Gudfaren. Hjä oss kom Filch som i originalen er ein som blir rekruttert inn i Peachums tiggarskare, frå Stavanger, der han har slått seg opp som entrepenør. Men så med eitt tener han ikkje pengar lenger på grunn av oljeprisfallet. Han må betjene store lån, og har også lånt pengar av noen albanske kapitalistar, Berishabrørne. Nå kjem han til Peachum for å få hjelp, fordi han og familien er truga på livet av desse albanarane.

THERESE JOHAUG TIL OL

I vår historie dør dessverre gamlekongen, Harald, og derfor skal Håkon Magnus kronast til ny konge. Mette Marit blir dronning. Som i originalen til Brecht kan kongen benåde noen ved eit høve som dette, men det blir ikkje Macheath, men Therese Johaug. Så Macheath dør i ein innleigd, brukt elektrisk stol frå USA, medan Therese Johaug kan reise til OL i Sør Korea og gi ny ære og heder til fedrelandet. Som ein type «verfremdungseffekt» la vi inn ein sosialantropolog. Denne karakteren dreiv med deltakande observasjon. Slik var ho både romtiggjar, ein av jentecrewet, og formidlar av kontraktsarbeidarar frå Aust Europa. Karakteren sikra på ein måte den faglege kvaliteten i kultur- og samfunnsanalysen.

Vi planla å skrive tolv scener. Elevane arbeidde i grupper med kvar si scene der dei tok utgangspunkt i originalen og det nye sujettet. Så testa vi tekstforslaga på golvet og leita etter optimal dramaturgi i scenen, driv i dialogen og gode formuleringar. Ved å skrive sjølv, vil elevane lettare kunne forstå kvifor tekst blir som den blir. Forfattaren har noen poeng han vil ha fram, og teksten er konstruert deretter. I denne prosessen lærer elevane teksten utanåt nesten med ein gong. Men rollene blir ikkje fordelt før teksten er klar. Den kreative forfattar vil gjerne at formuleringane hans skal skape reaksjon. Dei bør vere originale og elegante, men framfor alt komme overraskande på tilhøyraren. For å få til det må ein ta sjansar, og bevege seg i grenseland.

Det var ikkje så enkelt å vere trygg på at logikken i historia var utan bristar. Så vi måtte stadig føreta små tekstjusteringar for å vere sikre på at publikum kunne henge med. Da er det nyttig å ha prøvevisningar for folk som ikkje er med i prosessen.

Eg har aldri vore hiphop-fan eller sett meg spesielt inn i genren. Men eg har tenkt at eg har skjønnt poenget. Rap er lek med språk, rytme og rim, og ein skal ikkje sjå bort frå at dei gamle skaldane hadde kjent seg igjen. Det har overraska meg kor seiglivla hip hop'en har vore, og min teori er at det friske språket i rap'en er eit pustehol for amerikanarane som jo lever så tilknappa og puritansk i dagleglivet. Tilfeldigvis sendte NRK ein serie om norsk rap hausten 2016. («Takin ova!») Eg såg og noen filmar, der «Straight outa Compton» gjorde inntrykk. Raptekstene og musikken overlet eg til elevane, og det fungerte over all

forventning. Det å skape den rette flyten var det fleire i samarbeidsgruppa som hadde peiling på. Vi let oss inspirere av Brecht. Kvar karakter fekk sitt rappenummer, og vi lånte idear og ei og anna tekstline frå han.

Elevane var og desidert på heimebane når det galdt framføring av rap'ane. Og dei hadde «moves»idioma inne. Dette var til stor nytte også for koreografen som laga dans.

«Rap er leik med språk, rytme og rim, og ein skal ikkje sjå bort frå at dei gamle skaldane hadde kjent seg igjen»

BRA PEDAGOGISK PROSJEKT

Eg hadde noen tankar om at førestillinga skulle vere full av relevant samfunnskunnskap. Vi skulle presentere fenomenet prekariat, og Thomas Piketty. Vi skulle problematisere den moderne kapitalismen, og sjå på skatteparadis og Panama Papers. Og vi skulle ha dei siste tala for korleis arbeidsstyrken i Norge er samansett nå, og kva effektar EØS-medlemsskapet har.

Dessverre kokte mye av dette bort i arbeidet med å få flyt i historia og i vilkåret om at førestillinga ikkje skulle vare lenger enn nitti minutt.

Så min konklusjon er at det vart litt for mye underhaldning og for lite tankestoff og ekspresjonisme. Men eg syntes det vart eit bra pedagogisk prosjekt med mange læringsarenaer for alle involverte. Eg oppfatta også at stemningen i gruppa var entusiastisk og velvillig heile tida. Publikumsresponsen var positiv.

Mi tilnærming til klassikarane er at vi kan la oss inspirere av dei. Det er overveldande med bra materiale å leike seg med og å fantasere vidare på. Eg likar det engelske ordet «play» om skodespel, fordi det gir meg dei rette konnotasjonane for denne prosessen. I leiken må heile ensemblet aktiviserast. Regissøren vil nok som regel ha det store oversynet, men teater vil ikkje ta av med mindre heile ensemblet går entusiastisk inn for løysingane.

Kjetil Lilleaas, teaterlærer.

Utdannet Cand. Mag. Har jobbet i folkehøgskolen som teater- og musikk lærer siden 1989. Jobbet i den frie teatergruppen Saltkompagniet på 1980-tallet. Reiste da mye rundt i Europa og så alternativt teater. Kjetil liker eksperimentering bedre enn tradisjon og fuzzgitar bedre enn nylonstrenger. Utgitt *Monologer og dialoger* på Cappelen forlag 2004.

Artikkelforfatteren saman med Håkon Magnus og Mette Marit, Elias Langseth og Magnhild Fagerland, Macheath og Polly, Henrik Høyskel og Karen Mathea Ulvund Solstad, og i front Therese Johaug, Mathilde Lærum.

Kan den prosessen eg har skildra her vere inspirert av Grundtvig på noen måte? Eg har ikkje føretatt noen Grundtvigstudier for å meine noe på dette området, men eg har alltid tenkt at det levande ordet er det inspirerte ordet. Og det inspirerte ordet er nytt og originalt. Motsetnaden er formalisme, dogmer, repetisjon, pugg og meister-lærling relasjonar.

Levande vekselsverknad er ei anna Grundtvigoverskrift som er relevant her. Når ein går inn i ein teaterprosess med ei elevgruppe, så bør det vere dialog. Kor står elevane, og kva er dei opptekne av? Kva kan dei som læraren kan lære av? I dialogen er det nok lettare å påverke elevane også. Eg vil gjerne at dei skal bli konstruktivt kritiske til alle aspekt ved samtida. Og det er veldig bra om dei utviklar sjølvtilitt til å stå for kreative og nye løysingar på eit kvart problem dei møter seinare i livet. Og så vil eg gjerne at dei skal ha høge ambisjonar om å skape flust med «wow-effektar», når dei presenterer dramatisk arbeid for eit publikum.

HÅPET ER HELLIG

Alf van der Hagen har nærmest skapt en ny litterær sjanger gjennom sine samtalebøker. I *Håpet er hellig*. *Nye dialoger* er samtalepartnerne Trond Berg Eriksen, Shabana Rehman, Ole Paus, Lily Bandehy, Kjell Arild Pollestad, Kristin Gunleiksrud Raaum, Kristian Lundberg, Bushra Ishaq, Levi Henriksen

og Edvard Hoem. Gjennom samtalene inviteres vi inn i en sjelden åpenhet, dybde og innsikt. Alf van der Hagen åpner opp et språk for å snakke om Gud, døden og livet.

Vårt Land forlag

JONAS BALS HVEM SKAL BYGGE LANDET

Det er ikke noe nytt at en del vurderer en tømrerutdanning for å være dårligere enn en universitetsgrad. Det nye er at mange som selv har fagutdanning ikke vil anbefale barna sine det samme. Det skyldes statustap, men hva skyldes statustapet? I denne boka forklarer Jonas Bals hvorfor sosial dumping og frafall

til yrkesfaglige studier rokker ved selve grunnidéen i det norske sosialdemokratiet.

Cappelen Damm

Guinea Bissau
karneval (feb)

Gratis visningsturer
for skoler*

Følgende skoler har valgt oss
som sin reisepartner i 2017-2019:

- Hurdals Verk FHS • Nordhordaland FHS •
- Sogndal FHS • Bamlo FHS • Jeløy FHS
- Karmøy FHS • Hedmarkstøppen • Sagavoll FHS
- Stavern FHS • Rønningen FHS

i samarbeid med følgende flyselskap:

QATAR **TURKISH AIRLINES** **Ethiopian**

*Spesielle betingelser gjelder, spør oss!

For mer informasjon kontakt REISEbazaar:
Karl Johansgt 23, 0159 Oslo • Tel 22 41 30 30 • felles@reisebazaar.no • www.reisebazaar.no

SNØBALLEN

Et lite opplegg om å skape felles rammer og forventninger

På Ringerike laver snøen ned og gradestokken kryper stadig under -10 C. Opptaket er i full gang og det virker utrolig at det skal komme en vår og sommer før vi er i gang med nytt skoleår. Men det går forttere enn vi aner. Derfor et lite opplegg om å skape felles rammer og forventninger som kan gjøres med hele skolen, i bo-grupper eller linjefag i begynnelsen av skoleåret.

Utstyr: A-4 ark, noe å skrive med til alle, flip-overark og tape/«lærertyggis», små rød «solgt-lapper».

Be elevene skrive ned (med leselig håndskrift) tre forventninger de har til skoleåret, deretter krøller de arket sammen til en snøball.

Når alle har gjort det, blir et snøballkrig. Målet er å blande forventningene. Etter en bitte liten stund tar alle med seg en snøball og går i grupper på 5-6 stk.

Alle leser opp det som står på arket. Hvis de har fått sin egen lapp, later de som det er en annens. Alt skrives ned på et eget ark. Først når alt er skrevet ned kan gruppen begynne å sortere de forventningene som ligner på hverandre. Målet er at gruppen skal skrive sine unike forventninger (med leselig håndskrift) på et flip-overark som henges opp slik at alle kan se det. Gruppen velger en deltager som evt kan svare på spørsmål om listen.

Når alle flip-overarkene er hengt opp leser læreren opp alt som står, så strykes evt like forventninger på samme måte som i smågruppene. Til slutt henger det ark med unike forventninger som elevene kan ta stilling til.

Hver elev får tre røde solgt-lapper som de kan plassere som de vil på forventningene – enten alle på en eller fordelt på to eller tre.

De forventningene som har fått flest røde lapper blir gruppens felles forventninger. De skrives opp på eget ark og henges opp på dertil egnede steder. Vi kopierer og laminerer nok til å henge på alle fellesdoene på skolen. Der blir de lest!

Det er naturligvis mulig å snakke om forventningene i løpet av året for å sjekke om de blir møtt, eller det er kommet andre som er viktigere. På den måten er elevene og året i utvikling.

Benedicte Hambro, Ringerike fhs

OPPLEV JAPAN MED ET SKOLEÅR I GRONG

GRONG: – Det har vært en medgangsbølge de siste årene. Ved at vi hele tida ligger helt i forkant med å følge trender og hva ungdommer interesserer seg for, mener vi folkehøgskolene er om mulig enda mer relevante enn før, sier rektor ved Namdals folkehøgskole i Grong, Bjørn Olav Nicolaisen.

Dette skoleåret går rundt 7.700 elever på folkehøgskole i Norge. Det betyr at mer enn en av ti fra hvert årskull velger ett år på folkehøgskole før de eventuelt går videre med annen utdanning. Det varierer noe fra skole til skole, men ved Namdals folkehøgskole er det 18-årsgrense og langt de fleste søkerne er ferdige med treårig videregående skole. Eller har tatt en pause fra det vanlige utdanningsløpet.

– Vi har vel allerede mottatt omkring 180 søknader siden vi åpnet inntaket i februar og omkring 50 elever er allerede tilbudt plass, sier han.

Namdalsavisa.no

SKAL LEIE FOLKEHØGSKULEFORPROSJEKT

Folkehøgskule helse, tilbudet Evjeklinikken skal etablere, har tilsett leiar for forprosjektet.

Turid Lund Reksten har mastergrad i leining og helsefagleg utdanning. Ho har også undervisningskompetanse og bakgrunn frå folkehøgskule. – Ikkje minst viser ho eit brennande engasjement for prosjektet. Me er veldig glade for å ha fått henne med oss på laget, seier dagleg leiar ved Evjeklinikken, Alf Tore Moen.

Setesdølen

SYNES IKKJE FYLKET BØR DRIVA MANGER FOLKEHØGSKULE

Fylket har over førti vidaregåande skular. Men berre ein av dei er folkehøgskule.

Høgre er av den oppfatning at Manger folkehøgskule med fordel kan drivast av ideelle lag og organisasjonar, seier May-Eva Sandvik, fylkestingsrepresentant for Hordaland Høgre.

Strilen

KALENDER

18. – 20. april 2018	Økonomikonferansen for folkehøgskolene 2018 Arrangør: Folkehøgskolerådet. Sanner Hotell, Gran
23. – 24. april 2018	Samling for pilotskoler i prosjektet «Mellom solskinn og ruskevær» Felles nordisk seminar om psykisk helse i folkehøgskolen Schæffergården, København
23. mai 2018	Samling for prosjektskoler i «Praksisbrua» Folkehøgskolekontoret, Oslo
11. – 12. juni 2018	Oppstartssamling folkehøgskolens rektorutdanning 2. kull: Verdbasert endringsledelse (HSN/NLA) HSN Papirbredden, Drammen
11. - 15. juni 2018	Seniortreff 2018 Jæren folkehøgskule, Kleppe
6. - 10. august 2018	FOLKEHØGSKOLEUKA 2018 Sund folkehøgskole (150 år), Inderøya
18. - 20. september 2018	Tillitsvalgskonferansen 2018 Sanner Hotell, Granavolden, Gran
13. - 15. november 2018	Lederforum i frilynt folkehøgskole inkl. årsmøte i IF 2018 Best Western Oslo Airport hotell, Gardermoen

Følg med på "Kalender" på www.frilyntfolkehøgskole.no for oppdateringer/mer informasjon, påmelding og nye arrangement.

#FHSliv

For en dag! Repost @eivindwirak »Takk for at jeg fikk gå sammen med deg, Marlene». Elevene ved @valdresfhs sto ringside og heiet på sine medelever under helgens Ridderenn.

Bare masse love.. Sjekk ut disse morsomme geriljabrodiene! #geriljabroderi #funnyquotes #ringerike @ringerikefhs

Hulahoppring kan fint brukes som lenestol om man går på en sirkuslinje. Takk for bildet til @sirkuseventyret.

Dorte Brich

TATT AV SNØSKRED

Tre personer ble hentet av Sea King etter at de ble tatt av snøskred torsdag. Nå er skoleturen avlyst.

ALTA: Alle tilgjengelige ressurser i politiet, samt Sea King og Røde Kors, rykket ut til Russelvdalen i Langfjorden, Alta torsdag.

Politiets innsatsleder på stedet, Steinar Ass Andersen, opplyser at 14 personer i et følge ble utsatt for et snøras. Tre personer ble tatt av raset. En ung kvinne ble skadd og er hentet av Sea King.

Rektor ved Alta Folkehøyskole, Henning Iversen, bekrefter at det var elever ved deres skole som var på toptur sammen med en lærer. Turen var en del av undervisningen ved skolen.

- Det er en elev som ble tatt av et mindre skred som gikk litt overfor der skoleklassen var, sier han.

Finnmark Dagblad

LANGE LINJER I PEDAGOGIKKENS IDEHISTORIE

Det hender man får i hendene et verk av grensesprengende dimensjoner, et storverk, et referanseverk som kommer til å bli stående i lange tider. «Pedagogikkens idehistorie» med Ove Korsgaard, Jens Erik Kristensen og Hans Siggard Jensen som redaktører og forfattere er et slikt verk. Boka er diger, over 500 sider med noteapparat og litteraturliste og ruver av den grunn i bokhylla, men den ruver enda mer på grunn av sitt innhold. Det har blitt mange timer, både i godstolen og ved skrivebordet før jeg har kommet gjennom det hele, men det har vært en flott reise, en pedagogikkens «tour de force» som har gitt mulighet for refleksjon og fordypping i sjelden grad.

Denne meldinga har derfor mere preg av en slags brukerveiledning enn en kritisk bokmelding i vanlig betydning. Jeg har ganske enkelt ingen innvendinger eller kritiske kommentarer, men desto sterkere anbefalinger. Les og bli klok!

STOR OVERFØRINGSVERDI

Forfatterne og redaktørene er alle anerkjente forskere, og særlig Ove Korsgaard er vel godt kjent for mange norske folkehøgskolefolk gjennom sin mangeårige Grundtvig-forskning og sine mange foredrag også i Norge. Ove Korsgaard er professor emeritus ved Danmarks pedagogiske universitet, Hans Siggard Jensen er professor i vitenskapsteori samme sted, og Jens Erik Kristensen er lektor ved samme sted og ved Aarhus Universitet. I tillegg til disse tre har Ingrid Markussen, professor i idehistorie ved Universitetet i Oslo skrevet kapitlet om opplysningstida, og Anette Faye Jacobsen, seniorforsker ved Institut for Menneskerettigheder skrevet kapitlet om folket og nasjonal dannelse sammen med Ove Korsgaard.

«Under ligger en advarsel mot en pedagogikk som gjør mennesket og pedagogikken til en økonomisk innsatsfaktor på et globalisert konkurransekrevende marked»

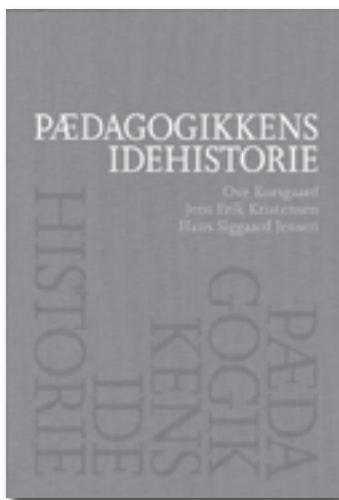
Boka henvender seg nok først og fremst til danske lesere, men har stor overføringsverdi til norsk pedagogisk historie. Forfatterne skriver: «Ambitio Menneskenen har ikke vært et anlegge et globalt perspektiv, ej heller et rent dansk perspektiv, ambitionen har vært et undersøge de pædagogiske ideer, der har haft

og stadig har betydning i en dansk kontekst». Det som likevel gjør boka lesverdig for norske lesere er følgende konstatering: «Pædagogikkens idehistorie er i denne bog også historien om forskjellige epokers dominerende menneskesyn og samfundssyn og deres bagvedliggende og ofte uudtalte antropologiske antagelser. Den er dermed også historien om forskjellige epokers varierende antagelser om og svar på spørsmålet: Hvad vil det sige at være eller blive menneske og borger i et samfund?» Og dermed er bokens aktualitet gitt, langt utover det danske!

Boka har i alt ti kapitler der det første og de to siste skiller seg ut. Det første kapitlet omhandler tre epokers pedagogiske grunnsyn; antikken, middelalderen og renessansen. Her samles 2000 års pedagogiske historie i et vellykket forsøk på å trekke ei lang linje fra Sokrates, Platon og Aristoteles og fram til Martin Luther. De syv kapitlene fra reformasjonen og fram til vår egen tid har fått sin egen metodikk eller rammeverk. Alle er oppdelt i fem avsnitt med titlene den epokale ramme, epokens menneskesyn og pedagogiske filosofi, epokens didaktiske grunnsynspunkter, epokens institusjoner og profesjoner, og til slutt epokens virkningshistorie. Dette gir god oversikt og gjør boka også lett å bruke som et oppslagsverk, eller å finne fram til det man leter etter. For ytterligere å gjøre det lett å få oversikt har forfatterne tatt sjansen på å framstille hele boka i en slags skjemaform med tematiske stikkord til karakteristikk av de ulike epokenes styreform, livsform og dominerende «ismer». Et dristig og meget nyttig grep!

BLIR ALDRI SVEVENDE

Forfatterne deler så pedagogikkens historie inn i følgende epoker: Reformasjon og kristen opplæring, opplysning og nyttige kunnskaper, nyhumanisme og dannelse, folket og nasjonal dannelse, naturalisme og reformpedagogikk, progressivisme og demokratisk dannelse, globalisering og livslang læring. Til hver epoke presenteres de viktigste teoretikerne på rekke og rad: Martin Luther i reformasjonens epoke, Jean Jaques Rousseau og Immanuel Kant i opplysningstida, Schiller og Humboldt i nyhumanismens epoke, Herder, Grundtvig og Kold i den folkelige og nasjonale epoke, Herbert Spencer og Ellen Key i naturalismens og reformpedagogikkens epoke, John Dewey og Heabermas innafor progressivisme og demokratisk dannelse, for til slutt å sette OECD som «teoretiker» innafor globaliseringens epoke. Gjen-

nom å lage dette rammeverket der hver epoke deles i fem avsnitt blir pedagogisk teori aldri svevende i lufta, men blir satt inn i en historisk og samfunnsmessig kontekst der også de aktuelle institusjonene som pedagogikken resulterer i, blir presentert. Særlig oppkvikkende og interessante er de lange sveipene som trekkes i avsnittene virkningshistorie. Her følges de lange linjene helt opp til dagens debatt og gjør det hele aktuelt og spennende.

«Et av de underliggende premissene i boka er at de enkelte pedagogiske epoker på sin måte aldri slutter»

Det er særdeles viktig at pedagogikkens idehistorie blir satt inn i en slik sammenheng, og at de virkelige lange linjene blir trukket. Da kommer det fram hvilken viktig rolle pedagogikk, skole, undervisning og opplæring spiller for den samfunnsmessige utviklinga.

De to siste kapitlene i boka skiller seg ut fra de foregående. Her trekkes konklusjoner og framtidsperspektiver på bakgrunn av de lange linjene som har blitt trukket på forhånd. Og konklusjonene er både kritiske og treffende. Et av de underliggende premissene i boka er at de enkelte pedagogiske epoker på sin måte aldri slutter, linjene fortsetter på ulike måter helt fram til vår egen tid. I kapitlet om globalisering drøftes begrepet humankapital, og det hevdes at «humankapitalteorien tenderer mod at gjøre menneskets værdighet til et spørsmål om dets verdi på markedet, og at den dermed er i færd med at redusere menneskets humanitas til det at være en ressource for økonomiske formål». Slik jeg leser boka er forfatterne kritiske til dette, og finner det nødvendig ganske enkelt å stille spørsmålet opp om hva er et menneske. Under ligger en advarsel mot en pedagogikk som gjør mennesket og pedagogikken til en økonomisk innsatsfaktor på et globalisert konkurranseprevede marked. Her kommer forfatterne også med en interessant kommentar om livslang læring og kompetanseutvikling som snart omfatter hele den menneskelige eksistens. Kritikken lyder som følger: «Man kunne

sige, at vi alle er i dag er blevet livslange læringer eller udtrykt lidt mer dramatisk: har fået en livstidsdom på læring».

EN PEDAGOGISK REISE

I kapitel 9 skriver forfatterne at det er mye som tyder på at globalisering og økonomi vil miste den hegemoniske status som legitimeringsfaktor i framtida. Som et annet mulig perspektiv løfter de fram K.E.Løgstrups og hans tanker om forholdet mellom mennesket og natur der klimaforandringer og klodens overlevelse peker på en pedagogikk som har forholdet mellom mennesket og natur som utgangspunkt. «Måske vil begrepet naturalistisk humanisme blive pædagogikkens nye legitimitetsfigur». Den lange pedagogiske reisen ender med å slå et slag for dydsetikken, og trekker da linja tilbake til Aristoteles og fram til Alasdair MacIntyres innflytelsesrike bok «After Virtue». Jeg avslutter denne «brukerveiledninga» med bokas siste avsnitt: «Dydsetikkens tilbakekomst kaster således lys over en gammel og central pædagogiks problemstilling, fordi pædagogikken ikke kun vedrører en given videns sandhed eller given undervisningsforms effektivitet, men også spørsmålet om, hvorvidt en sådan viden eller undervisning bidrager til at skabe gode mennesker, gode liv og gode samfund. Det var dybest set den type spørgsmål om forholdet mellem viden og dyd, som Sokrates startede med at stille helt tilbage ved pædagogikkens fødsel».

Arild Mikkelsen

Pædagogikkens idehistorie.

Ove Korsgaard, Jens Erik Kristensen,

Hans Siggard Jensen

Aarhus Universitetsforlag 2007

520 sider

Pris: 400 Dkr, E-bok 250 Dkr

NOTERT

«VI SOM KARET OSS OPP I LYSET»

«I populærvitenskapelige TV-programmer i dag er det gjennomgående komikere som er panel deltakere; de kan ikke noe særlig og synes det er helt greit, for det er mest morsomt å svare feil.»

Marlen Ferrer i Klassekampen

TEKNOLOGISK ARBEIDSLEDIGHET

Ifølge URIX på NRK.no, vil roboter stjele 800 millioner jobber – eller 145 ganger Norges befolkning. Dette gir grunn til å stille spørsmålet: Hva kan man gjøre for å redusere teknologisk arbeidsledighet?

La oss begynne med to eksempler. I Norge kan 60.000 yrkessjåfører og 370.000 butikkselgere erstattes av roboter med henholdsvis 87 og 94,4 sannsynlighet innen 2026 og 2036. En britisk studie viser at 90 prosent av offentlige ansatte kan erstattes med roboter. I Norge utgjør det om lag 740.000 mennesker.

Aftenposten

SVAR TIL JORUNN KVALAVÅG

SOSIALPEDAGOGISK ARBEID I FOLKEHØGSKOLEN

Artikkelen til Knut Simble og Sindre Vinje, *Elevsamvær er ikke nødvendigvis sosialpedagogikk*, i Folkehøgskolen nummer 2 2018, har fått endel oppmerksomhet. Jorunn Kvalavåg fra Karmøy folkehøgskule har sendt inn sin reaksjon som forfatterne svarer på.

Hei.

Jeg skal ikke skryte på meg at jeg leser medlemsbladet Folkehøgskolen så ofte, men det gjorde jeg denne gang.

På side 47 leser jeg (med vantro) «Det kan oppleves som et overgrep dersom en assistent på kjøkkenet får et sosialpedagogisk ansvar»

På Karmøy Folkehøgskule hadde vi for noen (mange) år siden et skoleprosjekt som gikk ut på å involvere hele personalet i det sosialpedagogiske arbeidet og vi mener vi har lyktes med dette.

Jeg håper å få bekreftet fra dere at dette utsagnet er en trykkfeil - slik at jeg kan fortsette mitt mangeårige medlemskap i Folkehøgskuleforbundet.

Jorunn Kvalavåg
Karmøy Folkehøgskule

Hva er egentlig sosialpedagogisk arbeid og hvorfor er det lagt til det pedagogiske personalet?

Det er mange som har lest og engasjert seg i vårt innlegg i siste nummer av Folkehøgskolen (1-18), der vi skrev om elevsamvær og sosialpedagogikk. Vi skal her prøve å utdype hva vi mente med når vi skrev:

«Det kan oppleves som et overgrep dersom en assistent på kjøkkenet får et sosialpedagogisk ansvar».

En lærer i folkehøgskolen har "sosialpedagogisk oppgaver" nedfelt i sin arbeidsavtale (se s. 4, 3.1) :

Særavtale for undervisningspersonalet i folkehøgskolen

SENTRAL AVTALE

3.2 Inndeling av årsverket

Lærerne får under arbeidsplanfestet arbeidstid avsatt tid til undervisning, sosialpedagogiske oppgaver, annet arbeid med elever, kollegialt samarbeid, for- og etterarbeid, faglig-administrative oppgaver og andre planlagte aktiviteter med: 1280 timer er planfestet arbeidstid, av dette er 637 timer undervisning. Resten av årsverket disponeres til for- og etterarbeid og faglig ajourføring.

En kjøkkenassistent har som regel ikke definert sosialpedagogisk arbeid i sin arbeidsavtale, ei heller som en komponent i sin utdanning.

Dersom man blir tillagt omfattende og faglig krevende arbeidsoppgaver som man hverken har utdanning eller kompetanse til å mestre, så mener vi at dette kan oppleves som et overgrep for enkelte.

I denne forbindelse er selve definisjonen av sosialpedagogikk sentralt.

En mye brukt definisjon på sosialpedagogikk er:

"Sosialpedagogikk er et fagområde i krysningen mellom sosiologi og pedagogikk rettet mot oppdragelse og undervisning sett i sammenheng med sosialisering og tilpasning til samfunnet. Sentralt i teorien er at vi lærer i samvær og samspill med andre mennesker, og under påvirkning fra samfunnet rundt oss. Sosialpedagogikk nyttes gjerne om det praktiske arbeidsområdet med å tilrettelegge for barn og unge innen skoler, barnehager, barneinstitusjoner, fritidshjem, ungdomsklubber og spesialinstitusjoner.

En person utdannet innen sosialpedagogikk kalles sosialpedagog. Disse finnes innen nevnte arbeidsområder. I norsk skole kalles sosialpedagogen sosiallærer i grunnskolen og sosialrådgiver, eller bare rådgiver, i videregående opplæring."

Bent Madsen beskriver i boka «Sosialpedagogikk: Integrering og inkludering i det moderne samfunnet» (2006) dannelses-

begrepet i en sosialpedagogisk sammenheng. Han påpeker at brukerne som deltar i sosialpedagogiske kontekster blir møtt med forventinger om utvikling og læring. Madsen beskriver de sosialpedagogiske dannelsesprosesser som tre sammenhengende prosesser som omfatter personlig dannelse, forholdet mellom individ og fellesskap, og refleksjon over relasjonene mellom individ og fellesskap (Haaland 2011).

Sosialpedagogikk ligger under pedagogikkens sfære og kan studeres ved flere universitet og høyskoler.

Vi mener at alle ansatte har et ansvar for gode elevmøter og for at man bruker egen arena (her i dette tilfellet: kjøkken) for dette. Det vi opplever er at man i skoleslaget legger ulik mening bak sosialpedagogisk arbeid. Vårt innlegg er et forsøk på å rydde opp i denne begrepsbruken.

Vi tror absolutt at alle ansatte kan og burde være med i elevsamværet og skape gode arenaer for elevene, men vi tror ikke det er riktig at alle ansatte skal drive sosialpedagogisk arbeid – da vi mener dette er ligger inn under pedagogenes arbeidsoppgaver.

Viser også til utredning fra 2011 av adv. Bjørn Bråthen vedr. avklaring om det sosialpedagogiske arbeidet «Sosialpedagogiske tiltak – bruk av undervisningspersonale i internat», der han skriver følgende:

Totalt sett tilsier dette at arbeidet på internatet inngår i skolens helhetstilbud som en integrert del av læringsprogrammet. Undertegnede oppfatter dette klart som en indikasjon på at sosialpedagogiske tiltak ved internatet fremstår som en like vesentlig del av skolens tilbud etter 2002-loven som det gjorde etter 1984-loven. Det avgjørende spørsmål er imidlertid hvorvidt det er skolens undervisningspersonale eller andre som skal forestå dette arbeidet. Jeg må igjen konstatere at disse sosialpedagogiske tiltakene må anses som en integrert del av læringsprogrammet. Det er derfor naturlig å slutte at det er skolens undervisningspersonale som bør forestå i sosialpedagogiske tiltakene på internatet.

og

Det synes lite trolig at lovgiver som vilkår for tilskudd har gitt uttrykk for at skolen må ha et integrert internat som er en integrert del av læringsprogrammet dersom det personell som skal gjennomføre de sosialpedagogiske tiltakene, ikke har tilstrekkelig kompetanse. Bruk av ufaglært personell, hvilken igjen kan medføre et mangelfullt sosialpedagogisk arbeid i internatet, vil etter min mening klart bryte med lovgivers nåværende intensjoner med hensyn til internatet og internatets funksjon som en viktig del av skolens læringsprogram.

Det er i denne sammenheng grunn til å merke seg at lovteksten i nåværende folkehøgskolelovs § 2, 1. ledd, litra b innebærer at internatet skal være en integrert del av læringsprogrammet. Jeg ser også at denne forutsetningen kan bli vanskelig å gjennomføre dersom det ikke er det samme personalet som både har tilsyn, og skal drive sosialpedagogiske tiltak på internatet, som faktisk også driver det pedagogiske arbeidet i skolen.

og

..arbeidet må utføres av kvalifisert personell som har forutsetning for å se sammenhengen mellom det pedagogiske og det sosialpedagogiske læringsopplegget og læringsmiljøet.

Det er ifølge utredningen til Braathen essensielt at de som skal utøve det sosialpedagogiske arbeidet både har nok kompetanse til å utføre jobben, men også at det er de samme som utøver øvrig undervisning i folkehøgskolen. Dette for at internatet skal være en integrert del av det helhetlige læringsopplegget.

Vi prøver på ingen måte å nedtone viktigheten av arbeidet som det praktiske personalet gjør. EPSI og andre undersøkelser (som vår egen selvevalueringsundersøkelse med 1764 elver i 2014-15) viser med all tydelighet at arbeidet til praktisk personale er sentralt – også i deres elevmøter. Vi jobber aktivt for å styrke denne arbeidsgruppen i dette, blant annet gjennom flere kurstilbud etc., samt rådgivende arbeid ute på skolene og i ulike utviklingsprosjekter.

Vi ønsker å understreke viktigheten av at alle ansatte – både pedagoger og praktisk personale – bidrar for å skape gode arenaer og elevmøter med elevene.

Videre vil vi oppfordre alle folkehøgskolene til å skille mellom begrepene tilsyn, sosialpedagogikk og elevsamvær. Det er ulikt innhold i begrepene og vi anbefaler at skolene får et bevisst forhold til dette.

Til slutt vil vi stille spørsmål om hvor stor andel av lærerens arbeid som skal brukes til sosialpedagogisk arbeid. Arbeidsplanfestet tid er 1280 timer, og hvor mange av disse timene skal da brukes til sosialpedagogisk arbeid – inkludert for- og etterarbeid?

Mvh

Sindre Vinje og Knut Simble

FLERE VIL FULLFØRE VGO ETTER MENTORSAMTALER I FOLKEHØGSKOLEN

Mentorordningen motivere folkehøgskoleelever som ikke har fullført videregående opplæring til ny læring. Ordningen med mentor ser ut til å forløse et potensiale den pedagogiske atmosfæren i folkehøgskolen allerede legger et grunnlag for. Samtidig viser prosjektet at en slik mer systematisk tilnærming krever mer ressurser enn det finnes i dagens ordinære tilskudd til folkehøgskolene.

Av Øyvind Brandt,
prosjektleder Mentorordningen i folkehøgskolen

I 2015 tildelte Kunnskapsdepartementet litt over 1,4 millioner kroner til Folkehøgskolerådet for å gjennomføre en prøveordning med mentor for folkehøgskoleelever som ikke har fullført videregående opplæring (VGO). Hensikten er å undersøke hvordan folkehøgskolen kan bidra til å skape motivasjon for ny læring og fullføring av VGO for den tredelen av folkehøgskoleelevene som ikke har dette (2405 av 7218 elever pr. 1.10. 2015, kilde: SSB).

I alt 39 elever ved Ringerike, Risøy og Skiringssal folkehøgskoler deltok helt eller delvis i pilotprosjektets første år. 31 av elevene kan karakteriseres som typiske mentorelever. Ved en foreløpig status november 2017 har 28 av elevene fullført VGO eller er i gang (igjen) med det. De siste fant ut at de ville en annen vei.

ÉN-TIL-ÉN SAMTALER

Mentorer er de av skolens personale, primært lærere, som er motivert for en slik ekstra rolle, og skal ikke være personer som for eksempel hentes utenifra. Mentorforløpet består i hovedsak av en rekke planlagte men frie samtaler gjennom elevåret mellom mentoreleven og en mentor. Målet er gjennom disse én-til-én-samtalene å ende ut med at eleven har motivasjon og plan for fullføring av VGO, eventuelt har kommet til en avklaring om andre planer. Videre kan mentor ved behov være behjelpelig med å knytte kontakt mellom elev og veileder i oppfølgingstjenesten OT eller andre karriereveiledere.

Mentortilbudet er i utgangspunktet ikke innrettet for de av elevene som kun mangler å ta opp igjen et eller noen få fag og

allerede har bestemt seg for dette, eller de av elevene som vil være avhengige av terapeutiske eller strukturelle støttende rammer for å starte eller fullføre VGO. Erfaringen fra første året viser likevel at flere av elevene som benyttet seg av mentortilbudet er i slike situasjoner og har glede av mentortilbudet, for eksempel til å få bedre struktur på søvnvaner.

MENTORKURS

Siden det er hovedmålsettingen i tilbudet, blir forståelsen av motivasjon helt sentralt for prosjektet. Motivasjon er et sammensatt fenomen, som igjen er tett forbundet med læring, mestring, mening og utvikling av holdninger, vilje og mot, for eksempel til å kunne handle på de planer man utvikler for fremtidig videre utdanning.

Erfaringer viser at det å utvikle selvforståelse, utvikle kunnskaper om utdannelsesveier og -krav, samt å øke evnen til å virkeliggjøre planer, er helt sentralt for å lykkes med å motivere for ny (fortsatt) læring. I tillegg kommer kurs for mentorene og tilrettelegging av nettverk mellom mentorene. Mentorene på de tre pilotskolene fikk gjennom et todagers kurs en innføring i mentaliserende veiledning, basert på fasene i AI-metodikken (AI = Appreciative Inquiry, som på norsk best kan oversettes med verdsettende undersøkelser/samtaler).

En gjentatt tilbakemelding i prosjektet er at mentorene ønsker seg ytterligere kursing i veiledning.

IKKE HELE ÅRET

Pilotfasen viser at potensielle mentorelever ikke bør tilbys ordningen før de er godt etablerte som folkehøgskoleelever. Det vil i praksis si etter høstferien. Det gir skolen tid i starten til å finne ut hvem som kan være aktuelle for ordningen. Videre er det også viktig å forholde seg til 1. mars som frist for opptak til VGO for en del av elevene. Mentorene følger likevel elevene ut skoleåret, og har i prosjektet også tidvis kontakt med elevene hele det påfølgende år, for å høre hvordan det går. Det har også vist seg at det å være fleksible på når elever kan gå inn, eventuelt ut av ordningen har vært gunstig for en del.

VEIEN VIDERE?

Høgskolen i Sørøst-Norge har fulgt og evaluert prosjektet i rapporten «Evaluering av folkehøgskolens mentorordning – et pilotprosjekt 2016-2017». Pilotprosjektet er videreført i skoleåret 2017-2018 i samme omfang og med de samme tre pilotskolene som året før for å høste ytterligere erfaringer og derved utvikle

mentortilbudet videre. Samtidig ønsker Kunnskapsdepartementet at prosjektevalueringen også forsøker å finne svar på i hvilket omfang det er mentortilbudet spesielt eller folkehøgskoleåret generelt som virker. Antagelig er det en samlet virkning av folkehøgskoleoppholdet, hvor mentortilbudet blir utløsende eller avgjørende innsats for de aktuelle elevene.

Folkehøgskolene, med internat og en dialogbasert og helhetlig tilnærming til læring, er i en helt spesiell gunstig posisjon til aktivt å kunne motivere ungdom til videre læring. Likevel argumenteres det i departementet for at mentortilbudet i den formen som det har hatt i pilotprosjektet blir for dyrt å rulle ut i hele folkehøgskolen.

Det finnes flere utregninger av hvor mye hver ungdom som dropper ut koster samfunnet. Tallene ligger på flere hundre tusen kroner pr år. Enkel matematikk tilsier at det ikke er mange fallselever (!) som skal hjelpes i gang igjen for å fullføre VGO, og dermed øke sjansen for jobb og ytterligere utdanning, før ekstraressurser til mentorordningen er tilbakebetalt mange ganger. Etter nåværende modell koster ordningen kun 26 000 kroner pr mentorelev!

Utfordringen blir derfor sammen å finne ut hvordan den gunstige posisjonen folkehøgskolene er i i forhold til mange unge uten VGO og ideene og de gode erfaringene fra pilotfasen kan videreføres til den enkeltes og samfunnets glede og nytte. Ellers går en gylden mulighet tapt.

Mentor kommer fra gresk og betyr «vis» eller «rådgiver». Odyssevs ga sin aldrende venn Mentor ansvaret for oppfostringen av sin sønn Telemakhos, da han selv reiste for å kjempe i Troja. Mentor er kommet inn i språket for å benevne en person som drar nytte av sin kunnskap for å lære og veilede andre som har mindre erfaring.
(Kilde: Wikipedia)

MENTORORDNINGEN I FOLKEHØYSKOLEN

- EVALUERING AV ET PILOTPROSJEKT

Målet med pilotprosjektet, Mentorordningen i folkehøyskolen har vært å finne ut hvorvidt elever som følges opp av en mentor gjennom folkehøyskoleåret får økt motivasjon til å fullføre videregående opplæring. Ordningen, som i fjor ble startet opp med tre pilotskoler, har nå blitt evaluert. Evalueringen har resultert i en rapport utgitt av Kunnskapsdepartementet og Folkehøyskolerådet.

Det er på flere måter hyggelig lesning forsker Ragnhild Even- sen, ansvarlig for evalueringen, nå kan presentere. Hovedspørsmålet som stilles i undersøkelsen er hvordan elevenes læring for motivasjon til fullføring av videregående tilrettelegges gjennom mentorordningen.

I en oversiktlig og velskrevet 40 siders rapport tegnes et vakkert og vellykket bilde av folkehøyskolens erfaringer fra dette ettårige pilotprosjektet, hvor om lag 40 elever og 13 mentorer har deltatt. For det er meget positive resultater som presenteres i denne kortfattede forskningsrapporten.

ULIK TILNÆRMING

For å starte med en avsluttende konklusjon: «Med pilotprosjektet Mentorordningen i folkehøyskolen ser det ut til, så langt, at man har oppnådd gode resultater for de fleste ungdommene som deltok i ordningen. Det er mange av ungdommene som er i gang med det som var planen da de avsluttet folkehøyskoleåret.»

I prosjektet, som baserer seg på en kvalitativ tilnærming, undersøkes både mentorer og deltakerelever ved tre skoler, to frilynte og en kristen. Gjennom redegjørelsen, som bl.a. baserer seg på en skriftlig logg fra mentorene, og halvstrukturerte intervjuer med utvalgte elever og mentorer, gis leseren et variert og sammensatt bilde av mentorvirksomheten. På et nivå har det vært visse forskjeller mellom de tre skolenes tilnærming til prosjektet, noen som også var ideen i utgangspunktet, for å gi bredde og dybde til undersøkelsen. Forskjellig tilnærming til rekrutteringen ser ikke ut til å ha ført til ulikheter når det gjelder resultatene, det lyser grønt over hele spekteret.

Mentorelevne har vært fullverdige elever ved folkehøyskolen, med det til felles at de av ulike årsaker og på forskjellig vis ikke har fullført videregående. Mentorprogrammet har foregått som et tillegg til undervisningen gjennom hele skoleåret, og kontakten har også vært fulgt opp på høsten året etter, altså i 2017. Ti av de ca. 40 deltakerelevne og tre av mentorene er intervjuet gjennom muntlige, face-to-face samtaler. Samtlige elever som har deltatt i prosjektet er veldig fornøyd med året på folkehøyskole, og i hovedsak fornøyd med mentorordningen. De fleste sier at tilbudet førte til en plan for deres videre skolegang, arbeid eller annen utdanning.

TRYGGHET OG TRIVSEL

Mange av elevene roser i tillegg et trygt sosialt miljø med gode muligheter for å bli kjent med hverandre og et engasjerende aktivitetstilbud på dag og kveldstid. Trygghet og trivsel fører til at mange av elevene utfordrer seg selv både faglig og sosialt. Mentor- samtale har bidratt til bevisstgjøring av elevenes personlig behov og refleksjon rundt videre planer. Mye tyder på at det er selve folkehøyskolearenaen som på en ideell måte legger til rette for elevenes bevisstgjøring og selvutvikling, og som i samme åndedrag skaper de gunstige betingelsene for gode mentorrelasjoner.

Noen, særlig fra innsiden av folkehøyskolen, ville kanskje mene at dette neppe er overraskende, mens andre ville hevde at det spesielle jo er at det her handler om å fullføre videregående skole. Dette, for mange elever abstrakte og noe irriterende temaet, ville neppe normalt inntatt noen sentral rolle i elevenes daglige folkehøyskoleliv. Hadde det ikke vært for mentortilbudet, ville spørsmålet om å søke seg tilbake til videregående trolig vært ikke-eksisterende for disse elevene helt fram til søknadsfristens varsellys plutselig dukket opp utenfor folkehøyskoleboba.

Også for mentorene har ordningen så langt vært vellykket og meningsfull, og de konstaterer det samme for sine mentorelever. Ressursene har muliggjort at en har kommet enda tettere på de aktuelle elevene. Mentorprosjektet blir da også videreført et år til, for skoleåret 2017-18.

Sigurd Ohrem

**SAMTLIGE ELEVER SOM
HAR DELTATT I PROSJEKTET
ER VELDIG FORNØYD MED
ÅRET PÅ FOLKEHØYSKOLEN**

SAMMEN OM DE STORE OPPLEVELSENE

På folkehøgskole får elevene muligheten til å oppdage sin store lidenskap, møte sin sjelevenn, vokse til å bli en selvstikker person og ikke minst, oppleve verden!

For oss handler selve reisen om å møte verden. Nye mennesker, nye steder og nye perspektiver. Med et felles mål samt bred kompetanse kan vi sammen skape uforglemmelige opplevelser for elevene!

Dere vet akkurat hva som skal til for å sette sammen en spennende skoletur. Vår jobb er å spare dere for tid ved å ta oss av det praktiske.

Vi burde samarbeide!
Ring oss på 026 33 (menyvalg 2),
send en e-post til groups@kilroy.no
eller sjekk oss ut på groups.kilroy.no

KILROY

NOTERT

- DEI EIG IKKJE SAMVIT

- Men du har vel sjølv fakturert NIF frå tid til annan?

- Eg har stilt i mange sammenhengar og halde foredrag. Då har eg alltid fått vita at det knapt finst pengar i systemet, og at dei helst ser at eg arbeider gratis. Det har eg akseptert. Den idretten eg kjende, var ein idrett nesten utan pengar. Men så ser eg at dei same menneska som har fortalt meg at NIF er blakke og bede meg om å stilla opp gratis, betaler Jan Åge Fjørtoft millionar for å koma med noko blabla og tøv, ja, da vert eg rasande. Ein kan ikkje driva på og lura menneska med slikt.

Ingrid Kristiansen i Dag og Tid

DE GAMLE HAR FÅTT NOK

Ka e logikken i at antikvariske millionerar ska få billigare kino- og teaterbilletter? Korfor ska Olav Thon få billigare bussbillett? E der ikkje andre grupper me heller burde hjelpa? Innvandrare, alenemødre, arbeidsledige, sygepleiere, butikkansatte, vaskepersonale, drosjesjåførar?

.....Nå har me ein egen eldreminister, så ska heva sutringå opp te et høgare nivå. Åse Michaelsen, hette hu. 57 år, fra Frp, og tidligere har hu drevet ein bensinstasjon. Kor møje tjene de så jobbe på bensinstasjon? Har de bedre råd de enn pensjonistane? Kunne hu ikkje heller blitt bensinstasjonsminister?

Per Inge Torkelsen, NRK Ytring

SOMLING

Romanen Fugletribunalet kom i 2013, etter at jeg hadde brukt seks år på å være på internett, på VG.no, «how to write a novel». «What is interesting to Write about».

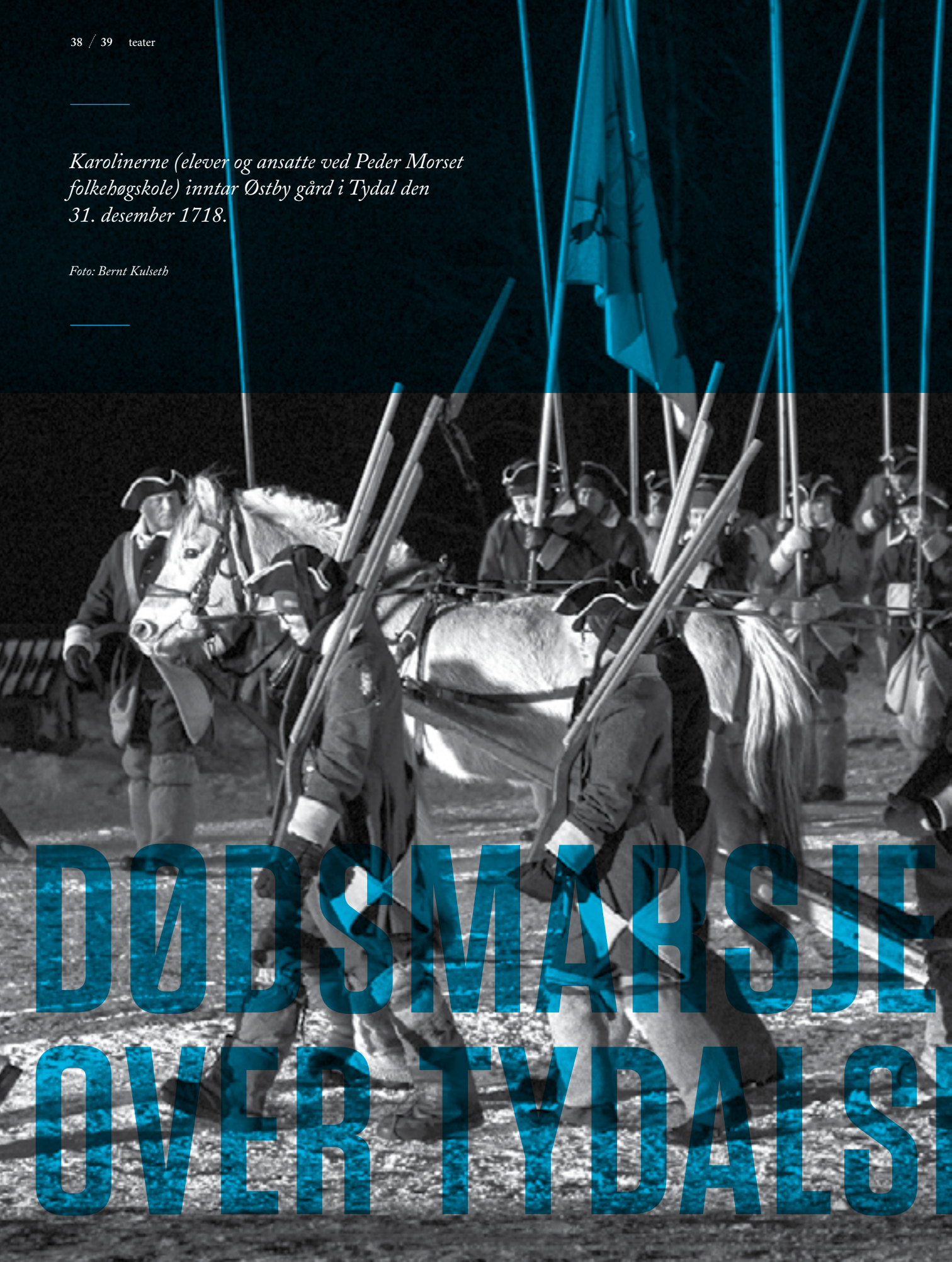
Disse adspredelsene må ha vært reelt destruktive?

Helt klart destruktivt. Det handler om å få bukt med det problemet nesten alle har i dag. Somling, som det faktisk kalles, er jo ikke et nytt fenomen. Men det er blitt veldig mye enklere å somle bort hele livet sitt etter at vi fikk bredbånd.

Agnes Ravatn i PLOT

Karolinerne (elever og ansatte ved Peder Morset folkehøgskole) inntar Østby gård i Tydal den 31. desember 1718.

Foto: Bernt Kulseth

DØDSMARSH OVER TYDALSI

PEDER MORSET:

KAROLINERSPELET I TYDAL

Det svake ettermiddagslyset i vest tegner silhuetten av Henvola, og mot det snødekte fjellet gir den tette skogen rundt Brekka Bygdetun et ekstra mørkt og trykkende drag. Nå skal siste rest av dagslys slippe taket, og etterhvert som det svake gjenskinnet fra de små rutene i Jenshaugstuggu slukner, gir det assosiasjoner som om tusen øyne lukkes for siste gang.

Av Peder P Evjen, lærer ved Peder Morset folkehøgskole og kusk i Bjørneborgs Regimente

DEN ISKALDE ARENA

Folk over alt. Hvor er mine medsoldater? Skulle vi ikke vente her på beskjed fra regissør? Lyset skifter. En mann med iPad løper rundt oss på arenaen og styrer lyd og lys i en utrolig kombinasjon. Kaldt? Nei, bare en 7-8 minus. Men når lyset fra hundrevis av små blå LED-pærer lyser opp snøen på bakken føles det som minus 20. Finner du ikke geværet ditt sa du? Spør Putte, han har oversikt. Oi, den hesten kom jammen fort. Hva om den blir redd det kalde blå lyset? Kaos, flammer og røyk fra brennende bål og fakler. Stemme i høyttaler: «Hallo, hallo hør etter alle sammen» Kathrine og Elisabeth har stålkontroll. De er da også henholdsvis regissør og manusforfatter. Vi er i gang med «Karolinerspelet – Dødsmarsjen over Tydalsfjella», og i år er det 300-års markering for den ufattelige tragedien.

Vi befinner oss i Tydal en kveld tidlig i januar, og har akkurat rukket å komme inn på Brekka Bygdetun. Tunet er i dag arena for kanskje Norges største uteteater vinterstid. Med sine gamle hus og sin beliggenhet, gis det hele en perfekt ramme rundt det som snart skal skje. Videre er også det som nå skjer solid forankra i respekt, kreativitet, kunstnerisk skaperånd og en dugnadsinnsats uten sidestykke. Store superlativer? Ja. Overdrevet? Nei! Og historia 300 år tilbake i tid er såpass dramatisk at den ikke lar seg gjenskape helt. Til det er tragedien så altfor stor og ufattelig. Men noe er der, følelsen av et eller annet er der. Og vi befinner oss nå akkurat der det skjedde. Akkurat der, små grå hus, de samme fjella, skogen som ramme, snøføyk og kulde nedover dalen. Det som ikke lar seg forandre. Ikke på fattige 300 år.

HISTORIEN BAK, I KORTE TREKK

I august 1718 hadde Karl XII bestemt seg for å gjenerobre Norge etter flere og langvarige kriger i øst og sør. Stormannsgalskapen overlevde sjøl om han i 1709 regelrett ble kasta på havet etter å ha tapt slaget ved Poltava. I årene som fulgte brukte han alle landets ressurser til å bygge opp en ny armé. Nå var tiden moden, og svenskekongen vurderte å ha stor nok militær styrke til å kunne erobre Norge. Et land dansk kongen hadde styrt siden fredsavtalene i Brømsebro året 1645. Som en kompensasjon ble Sverige tilkjent Jemtland, Herjedalen og Bohuslän, men i Karl XIIIs øyne var dette bare som trøstepremie å regne. Han ville

skape en Sverige-Norge-stormakt som senere skulle brukes til å presse dansk kongen til innrømmelser sørover i Europa. Norge som nasjon skulle nok en gang bli handelsvare i hendene på stormannsgale og maktsyke konger.

Karl XIIIs totale hærstyrke talte i 1718 ca 50.000 soldater som alle skulle brukes til et lynangrep på Norge. Kongen sjøl tok kommandoen for 40.000 for å gå mot Sør-Norge via Halden, mens de resterende 10.000 ble satt under kommando av generaløyntant Karl Gustaf Armfeldt. De hadde som oppgave å innta Trondheim. Armfeldt samlet sine tropper i Duved (rett øst for Meråker), og hele «krigen» var planlagt å være over innen fem uker fra avmarsj i Sverige. Fra den dagen (10. august) fikk Karolinerne, som ble navnet på Armfeldts soldater, flere trofaste følgesvenner på sin vei gjennom Trøndelag mot Trondheim. De første var regn, flom, uår og mangel på forsyninger. Sult, snø og kulde tok etter hvert over, og skulle bli soldatenes reisefølge i felttogets siste fase. En fase som egentlig starta før de hadde fått beskjed om at Karl XII var skutt ved Fredriksten festning ved Halden. Armfeldt fikk beskjed om kongens død like før jul i 1718, mens en utsultet, syk og forfrossen hær ennå ikke hadde klart å innta Trondheim. Generalen så derfor ingen annen mulighet enn å søke retrett tilbake til Sverige så snart som overhode mulig. Han valgte veien opp Gauldalen, og videre over fjellet fra Haltdalen til Tydal. Tydal var den siste bosetting før de kunne nå fram til den lille bygda Handøl på svensk side av grensen. Den siste etappen skulle vise seg å bli et resultat av en rekke feilvurderinger og dårlige beslutninger. Helt i tråd med resten av deres felttog i Trøndelag.

Kort fortalt: Etter å ha ranet og plyndret de få stakkars gårdene i bygda Tydal natt til første nyttårsdag 1719, tok en hær med levende døde fatt på det som senere ofte blir omtalt som Karolinerne dødsmarsj. Historia forteller om en lokal bonde samt to kvinner som ble tatt med som veiviser og gissel. Veiviseren valgte slett ikke letteste vei for tilbaketrekking, og det sies at han ofret sitt liv for at flest mulig av fiendens soldater skulle fryse ihjel i stormen som herjet det værharde fjellet. De var jo fienden må vite.

Av de knappe 6.000 gjenlevende som kom til Tydal fra Halt-dalen, skulle over 3.000 av dem komme til å fryse ihjel de kommende dagene. Tre tusen! Noen fant imidlertid veien over grensa, men ikke uventet var mange av de overlevende både syke og frosts-kadde. Feltskjæderen saga av frosts-kadde armer og ben. Mange ble krøplinger for livet. Av en hær på 10.000, var det kun ca 800 overlevende som kunne betraktes som arbeidsføre.

Norge som nasjon skulle nok en gang bli handelsvare i hendene på stormannsgale og maktsyke konger.

SPELET

I alt 25 personer med tilknytning til Peder Morset folkehøgs-kole hadde en eller annen rolle i skuespillet på Brekka. Elever og ansatte ble fordelt til flere ulike regiment. Alle kledt opp i autentiske uniformer og med ulike funksjoner, alt fra soldater og vaktposter til ryttere og kusker. Alt under ledelse fra ulike befal med lokal tilhørighet

og lang erfaring med Karoliner-spelet. Dette gjorde at hele spelet ga oss muligheten til å virke på en helt annen arena og med helt andre virkemidler enn de vi vanligvis har til rådighet. En situasjon der en ser at ledesers ufornuft fører til mange menneskers lidelse og død, er et stadig tilbakevendende og aktuelt tema. Det faktum at også ca 1.500 av Armfeldts soldater var hjem-mehørende i Jemtland bringer atter en ny brikke inn i krigens

puslespill. Bare 70 år tidligere, før riksgrensa ble flytta, hadde de alle som en vært nordmenn. De oppfattet felttoget som en tvang til å gå i krig mot sine egne. Ikke særlig motiverende skulle en tro.

Det forhold som gjenskapes i snøen på Brekka Bygdetun kan direkte overføres til dagens konflikter rundt om i verden. Mennesket er seg sjøl likt, og de primitive mekanismer som bor i oss alle kommer til syne når en presset situasjon tilsier det. Således kan vi trygt si at mennesket er tidløst, og 300 år er som ingenting å regne i vår arts historie.

Noe som vi også fikk oppleve og som gjorde sterkt inntrykk var den redsel og håpløshet de sivile fikk oppleve da soldatene kom. De kunne ikke flykte, for de hadde ingen steder å dra. Ei mor med 2 nyfødte barn, gamle, syke, de med ansvar for stell av husdyr. Hva skulle de gjøre? Det å oppleve at ei kvinne og mor reiser seg mot selveste Armfeldt og hans generaler ga et mektig inntrykk, utført med innlevelse og overbevisende scenekunst. Paradoksalt nok viser spelet samtidig at det finnes mulighet for et menneske til å ta i bruk sine medmenneskelige egenskaper, og dermed vise at humanistiske verdier også lever blant folk i krig. Disse verdier kjenner ingen grenser, og tilhører hverken parter eller interesser. Både manusforfatter og regissør valgte å la «alles skjebne» framstå som et bærende element i årets spel. Med andre ord: Krig angår flere enn menn med våpen!

EN ETAPPE I DANNELSEREISEN

Dannelsesreisen omtales ofte som folkehøgskolens ryggrad, der vi som arbeider i skoleslaget er tilretteleggere for at refleksjon skal bli naturlig i følge med handling og opplevelse. Samtalene før, etter, og omkring gir oss en fin anledning til å sette fokus på de forhold

som råder i andre deler av verden der krig og terror er regelen, heller enn unntaket. Ikke uventet nevner elevene konflikten i Midt-Østen som en parallell til den dramatik som utspant seg her for 300 år siden. Hvorfor mennesker gjør som de gjør. Da som nå. Naturlig for oss er det da også å dra en

Foto: Ingerid Elise Fjeld

parallell til ham som ga skolen sitt navn, Peder Morset. Hans offer og familiens innsats under andre verdenskrig er en sentral del av vår skoles kjerneverdi, og vi ser på oss sjøl som forvaltere av hans holdning og menneskesyn.

Før jul ble historien om soldatens tragedie presentert på ei morgensamling, og på nyåret var det klar bane for de ca 20 av våre elever som ønsket å delta i årets Karoliner-spel. En heldags samling ved Tydal Barne- og ungdomsskole ga oss den info og «boost» vi trengte. Et viktig opplegg for at den enkelte skal få historien

under huden. Deretter gikk det slag i slag med prøving av uni-former og utdeling av våpen og andre effekter. Innendørs øvelse ble avløst av utendørs. Profesjonelle skuespillere og amatører i herlig samspill. Manger av våre frøs – Karolinerne frøs i hjel! Et naturlig tema i bussen hjem første kvelden. Deltakelse i et drama om krigens grusomhet setter oss nærmere virkeligheten enn mange kan ane. Ubehagelig nære når vi f.eks ble tvunget til å overvære hending av en desertør. Så realistisk arrangert at et unisont gisp fra 800 publikum kunne høres over hele arenaen da repet falt. Gjennomført ubehagelig opplevelse for alle, iscenesatt på en høyst profesjonell måte.

Med deltakelse i Karolinerne fikk dannelsesreisen for våre elever en hel etappe fylt med ulike elementer. Sosial tilhørighet, gjensidig respekt, litt justis, samfunnshistorisk kunnskap, stor gjestfrihet og, ikke minst, å føle seg velkommen hos hyggelige

mennesker i et sammensveist lokalsamfunn. «Alt» har vi fått oppleve. Det er da en innser hvor heldige vi er som har fått anledning til å kjenne på kuldegradene og stemningen, og dele denne sammen med nesten hundre andre aktører på ei snødekt utescene i begynnelsen av januar.

Mange av våre frøs – Karolinerne frøs i hjel!

Jeg vil uttrykke min stolthet over å kunne få dele en unik opplevelse med elevene som gode representanter for Peder Morset Folkehøgskole, og det er med den største glede jeg har fått oppleve deres egenskap som gode representanter for seg sjøl.

NOTERT

ANNERLEDESKLUBBEN ÖSTERSUND FK

Underveis har Karin Wahlén også sørget for at Östersunds FK, som Sveriges første fotballklubb, er blitt «hbtq-sertifisert», gjennom et femmåneders kursopplegg for å skape et åpent og inkluderende miljø for homofile, bifile, trans- og queerpersoner.

Hun har dessuten organisert en ukentlig lesesirkel for spillerne, som ledet til at den nigerianske forfatteren og feministikonet Chimamanda Ngozi Adichie sendte klubben en videohilsen. «Vi har mange måter å fortelle historier på. Fotball er én av dem. Litteratur er en annen. Og det er vidunderlig at dere kombinerer det», sa Adichie, hvorpå Östersunds svensk-kurdiske midtbanespiller Brwa Nouri sammenlignet hilsenen med å få et brev fra Lionel Messi.

DN – magasinet D2

KUNSTEN Å UTMATTE ELEVER

I dag derimot, kan alle stille på samme startstreken. Nett difor er det viktig at det praktiske får plass att i skulen, seier Egil Børre Johnsen.

- Den vidaregåande skulen bør vera samansett av eit fyrste samlande år for alle elevar. I dei to påfølgjande åra bør elevane bli delte inn i spesialisierende retningar, der ein ikkje blir nedlest i teori, men der ein får fylgje evnene sine.

Sist knyter Johnsen det praktiske til omgrepet danning:

- Hå Aars og Voss fanst det ein balanse mellom kunnskap og danning. I 2018 er denne balansen skipla inntil det brutale. Danning er bruksretta kunnskap, det er ikkje tilfeldeleg oppslagskunnskap som blir henta inn frå Google på ti sekund.

Ronny Spaans i Dag og Tid

SOSIALDEMOKRATIET

Moderne sosialdemokrater over hele Europa har satset tungt på utdanning for alle. Den sosiale bakgrunnen skal ikke avgjøre, det skal innsatsen på skolebenken. Meritokrati, med et fint ord.

Problemet med meritokratiet – utdanningssamfunnet – som politisk strategi for venstresiden, er minst todelt.

I klasesamfunnet kunne folk i yrker med lav lønn og lav status finne trøst i at de var rammet av urettferdighet. De høyere lagene var jo født med sølvskje i munnen.

I meritokratiet, derimot, har alle i prinsippet like muligheter, ergo er de underprivilegerte tapere fordi de fortjener det. Hilsen sosialdemokratene.

Frank Rossavik i Aftenposten

ØNSKER DANSK EFTERSKOLE TIL NORSK FOLKEHØGSKOLE

HVA ER DET MED DANMARK SOM ER SÅ DEILIG?

Geografisk sett er vi like tett på Sverige som Danmark, men kulturelt er det Danmark som er broderlandet. Å være barn i Norge og Danmark gir en ganske lik oppvekst, men på et viktig punkt er det en tydelig forskjell: I overgangen fra ungdomsskolen til videregående. Det er de færreste som har barn i ungdomsskolealder som hører dem si at de bare elsker skolen. Etter ti år i grunnskolen er de fleste ungdommer klare for en forandring.

Problemet er dog at ofte gir ikke videregående den forandringen man ønsker. Det blir mer av det samme, bare et annet sted. I Norge har vi ikke mange alternativer for disse ungdommene. Videregående skole er nesten blitt obligatorisk, man kan velge yrkesfag eller studiespesialiserende og det er det. Er man dansk ungdom har man derimot et fantastisk alternativ: Efterskole.

«Er man dansk ungdom har man derimot et fantastisk alternativ: Efterskole»

250 EFTERSKOLER

Fra niende klasse kan man i Danmark velge å gå ut av det ordinære skoleløpet og over i det som kalles efterskole. Disse skolene kan minne om folkehøgskolene her i landet, men elevene som går der følger ungdomsskolens læreplaner.

Efterskoler er ikke en ny oppfinnelse i Danmark. Skolene har røtter helt tilbake til 1800 -tallet og det blir bare flere og flere ungdommer som søker seg dit.

Det er omtrent 250 efterskoler i Danmark, med nesten like mange ulike fokus. Det finnes efterskoler for enhver smak. Musikk, ulike idrettstilbud og friluftsliv er bare noen av dem. Felles for alle er at elevene bor på skolen. De må altså flytte hjemmefra for å bo sammen med andre elever under oppsyn av lærere. I Norge er det mange ungdommer som må flytte hjemmefra for å begynne på videregående. Disse må ofte plutselig klare seg selv på en hybel og opplever at de blir ensomme og utrygge. Ved å la ungdommer gå på efterskole får de, i trygge omgivelser, lært seg basale og sosiale ferdigheter som trengs for å leve i et samfunn i dag.

En ting er de basale og sosiale ferdighetene, men hva med de faglige? Flere undersøkelser i Danmark viser at elever som har gått på efterskole klarer seg bedre faglig på videregående og er

mere aktive i ulike organisasjoner enn de som kommer direkte fra grunnskolen. Elevene sier selv at de blir tryggere på lærerne sine da de er sammen med dem i andre settinger enn bare på skolen. De deler også måltider og andre hverdagsaktiviteter med dem. Dette gjør at de forbereder seg bedre til timene de har, sier mer i klasserommet og er ikke redd for å sette i gang med å jobbe selv. Elevene har rett og slett mer lyst til å lære fordi de er tryggere på lærerne sine.

ET EKSTRA MODNINGSÅR

I alle skandinaviske land er skolesystemet aldersstyrt. Når et barn fyller seks år må det på skolen. Det har vært en del diskusjoner rundt om dette er for tidlig eller ikke. Faktum er vel at for noen barn er seks år alt for tidlig, mens det for andre seksåringer er helt passe å begynne på skole. Det er derimot svært få diskusjoner om ungdommer er modne for videregående skole eller ikke, alle må begynne på videregående det år de fyller seksten år. Kan det tenkes at ikke alle er klare for videregående da?

Selv om gjennomføringsprosenten i den videregående skolen er på vei opp, viser antallet dropouts at ikke alle er klare for videregående når de er seksten år. Kunne ikke efterskolesystemet da ha løst noe av dette problemet? Vi trenger ikke tilby skole fra niende klasse, men bare et ellevte skoleår. Dette skoleåret kan da brukes på å forbedre kunnskapene i de fagene som elevene har slitt med i grunnskolen.

«Elever som har gått på efterskole klarer seg bedre faglig på videregående»

I enhver matematikkgruppe på videregående sitter det elever som fikk karakterene 1 eller 2 på ungdomsskolen. Det samme gjelder for norsk, engelsk og en rekke andre fag. Dette kan ikke løses bare ved å sette inn ekstra lærerkrefter, eller ta elevene ut en time i uka. Kanskje et ekstra modningsår på en efterskole kan bidra til å hjelpe disse elever?

Finansieringen av efterskoler kan sammenlignes med måten vi finansierer folkehøgskoler på i Norge. Foreldrene betaler en inntektsregulert sum, i gjennomsnitt ligger denne foreldrebetalingen på 50.000 kroner i året, resten er statsstøttet. Pengene går da til bolig, mat og undervisning.

De unge lever i et samfunn med konstant utvikling hvor de forventes å prestere på mange ulike arenaer. Samtidig presser vi dem inn i et gammeldags og rigid skolesystem. I Danmark finnes det et tilbud som gir de unge retten til å være unge.

Louise Kausmally og Hanne Langvad Sletta,
de er begge lærere på Rjukan videregående skole

Louise har utdanning som kjemiker og jobber nå med realfag på videregående skole.

Hanne er utdannet sykepleier og jobber på Helse og oppvekst på videregående skole.

PROSJEKT I STARTGROPA

Louise Kausmally og Hanne Langvad Sletta vil jobbe for en folkehøgskole i Tinn etter efterskolens mønster. - Vi har tenkt at det skal være en folkehøgskole for de etter 10. klasse (ca. 16 år), med det beste fra de danske Efterskoler. Det vil si almen dannelse, å ville fellesskapet, frihet under ansvar og det å ta ansvar, dette vil bli viktige verdier. Linjene som skolen skal inneholde har vi ikke fastlagt. Samfunnet rundt må være med på forankringen, sier Hanne Langvad Sletta.

- Dette vil ikke være ungdomsskole eller videregående, men en folkehøgskole med det beste fra de danske Efterskoler. Og med muligheten for ungdom til å få et modnings år, få skolegleden tilbake eller dyrke egne interesser. Vi har ikke kommet så langt at vi er klar med en søknad, vi har ideer til lokaler men har ingen avtaler på plass. Dessuten jobber vi med å finne de personer i lokalmiljøet som kan være med til å forankre ideen, men vi har stadig en lang vei å gå, avslutter Sletta.
ØK

FOLKEHØGSKOLER:

LIK ELEVUTVIKLING I DANMARK OG NORGE

Det er har vært en nedgang i kortkurs-deltakelsen på norske og danske folkehøgskoler de siste ti årene – omregnet til antall årselever. Deltakelsen på lange kurs har i samme tidsrom hatt en sterk økning i begge land.

I Danmark sank årselevtallet i perioden 2007 til 2017 fra 930 til 704 årselever, det vil si 24 prosent nedgang. I Norge var det i samme periode et fall på 20.4 prosent fra, 755 til 601 årselever. I Danmark hadde 55 av 67 folkehøgskoler kortkurs, mens det i Norge var det 66 av 79 skoler som kjørte kortkurs (2015).

Langkursene har hatt en svært positiv utvikling de siste ti årene. I Danmark har lange kurs økt fra 3299 årselever i 2007 til 4626 i 2017, det er en økning på hele 40,2 prosent. I Norge var det i 2007 6211 årselever, mens tallet i 2017 hadde økt til hele 7738 årselever – en økning på 24,6 prosent.

I Danmark var det i 1997 112 folkehøgskoler. Der har det vært en radikal nedgang i antall skoler til dagens 67 skoler. Med økningen i antall elever i nabolandet skulle det bety at belegget der er betydelig bedret.

Øyvind Krabberød

EVJE:

NY FOLKEHØGSKOLE MED FOKUS PÅ LIVSMESTRING

Mange har fått med seg at det i forliket til Statsbudsjettet 2018 ble bevilget kr 700 000 til en ny folkehøgskole i Agder. Folkehøgskolen Helse vil leve opp til sitt navn, og skal tilby fem eller seks linjer som alle har fokus på livsmestring, helsefag og livsstil.

Målgruppen er ungdom fra 16 år og oppover. Internatet skal kunne huse 100 elever, og spisesalen beverte hele 150 personer. Ledelsen på Evje arbeider for oppstart av den nye folkehøgskolen fra høsten 2019.

SLAPP JUBELEN LØS

Det er en glad leder for den veletablerte Evjeklinikken, som kunne slippe jubelen løs etter at nyheten ble kjent 23. november 2017.

Alf Tore Moen har gått svanger med ideen om Folkehøgskolen Helse i 3-4 år. Han forteller at tanken har modnet som en følge av arbeidet på Evjeklinikken, der han har vært leder siden oppstarten i 2004. Klinikken på Evjemoen kan vise til svært gode resultater når det gjelder vektnedgang og varig endret livsstil. Den kompetansen de har fra klinikken, skal de bruke ved den nye folkehøgskolen.

—
*- Den nye folkehøgskolen skal
ikke være en «slankefarm»*
—

DET ER SLITESTERK SELVFØLELSE OG LIVSMESTRING, SOM STÅR I FOKUS.

Moen legger vekt på at den nye folkehøgskolen ikke skal være en «slankefarm». Det har man private klinikker for. Folkehøgskolen Helse skal heller ikke være et sted der man trenger henvisning fra helsevesenet. Skolen skal ikke være en «klinikk for unge», men bli en unik folkehøgskole drevet i tråd med skoleslagets pedagogiske plattform.

- Nettopp dette er det som gjør den nye skolen så aktuell, sier Moen. Unge mennesker med overvekt eller psykisk slitasje må enten ha legehenvvisning eller ty til det private markedet. Dessuten tenker vi så sektordelt om folk som på en eller annen måte sliter med livsmestring. Folkehøgskolen Helse skal være en motvekt til dette. Vi skal jobbe med helse, arbeid og utdanning parallelt. Vi skal se det hele mennesket!

Moen påpeker at man ikke må ha et vektproblem for å begynne på skolen. Også unge som har droppet ut av skolen, står utenfor arbeidslivet eller sliter på andre måter er velkomne på skolen.

- Vi skal være utenforskapets beste venn, sier Moen.

KAN TAKKE POLITIKERNE

Skolen som prosjekt har allerede opparbeidet seg en bred støtte lokalt og regionalt. De har søkt Utdanningsdirektoratet og hatt samtaler med Folkehøgskolerådet. De har drevet god lobbyvirksomhet, og hatt flere samtaler med sentrale stortingspolitikere. I høst stilte de også opp for skoleslaget, når folkehøgskolene demonstrerte mot kutt i statsbudsjettet.

Når budsjettavklaringene var ferdige i slutten av november, ble det klart at prosjektet hadde lyktes.

-Vi søkte faktisk ikke om penger, men om konsesjon! Men når staten gav oss oppstartsmidler, så er jo det å regne som en konsesjon, smiler Moen.

I disse dager ansetter de en prosjektplanlegger for skolen, og gleder seg til å bruke våren 2018 til å jobbe med innhold, linjer og pedagogikk. Allerede fra høsten av vil de ha kortkurs der de tester ut linjetilbud og pedagogisk opplegg.

DANSK INSPIRASJON

Prosjektledelsen har latt seg inspirere av flere danske højskoler i sitt forarbeid med skolen. I vårt naboland er det hele fire skoler som primært jobber med livsstil, overvekt og helse, så det burde være rom også for en i Norge.

Spesielt har den danske skolen Højskolen Skærgården hatt innflytelse på hvordan de tenker den norske folkehøgskolen skal jobbe pedagogisk. De danske skolene har høye søkertall og gode resultater. I et intervju med Aftenposten forteller daglig leder for Skærgården, Vibeke Lundbo, at hun tror det er viktig at ungdom får et slikt tilbud. Hun understreker at man som individ kan gå kurs, skaffe seg en personlig trener eller kostveiledning. Men at det er først over et lengre opphold på en skole, der man jobber både med vekt, psyke og motivasjon – at elevene finner ut av de mentale prosessene og bakenforliggende årsakene til en dårlig livsstil.

Tone Minerva Kvernen

De ansatte ved Evjeklinikken feirer at de har fått oppstartsmidler til en ny folkehøgskole!

Alf Tore Moen har gått svanger med Folkehøgskolen Helse i nesten fire år. Nå ser han fram til forløsningen av barnet!

Det er slitesterk selvfølelse og livsmestring, som står i fokus for den nye folkehøgskolen på Evje.

Arbeidsrett

PERSONVERNFORORDNINGEN - GDPR

AV ADVOKAT BJØRN BRÅTHEN

Frem til nå har vi i Norge hatt en egen personopplysningslov. Denne loven bygget på EUs personverndirektiv fra 1995 og trådte i kraft 1.1.2001. Lovens formål var å beskytte den enkelte mot at personvernet skulle bli krenket gjennom behandling av personopplysninger. Loven skulle således bidra til at personopplysninger ble brukt på en måte som ivaretar den enkeltes integritet.

Den teknologiske utviklingen i de årene som har gått siden EUs personvern-direktiv ble innført har vært stor. Dette krever andre og strengere krav til personvernlovverket enn tidligere. Som følge av denne utviklingen har EU de senere årene arbeidet med en forordning som skal skjerpe kravene til personvernet. Denne forordningen skal tre i kraft mai i år.

HVA ER EN FORORDNING?

Tidligere er vi godt kjent med alle direktivene som kommer fra EU. Det enkelte land kan fortolke direktivene og tilpasse teksten i sine nasjonale lover. En forordning derimot gjelder i forhold til forordningens tekst. Her er det ingen rom for nasjonale forandringer. Det vil derfor bli en direkte oversettelse av forordningsteksten som gjelder i det enkelte land. Dersom EU vedtar at man skal bruke en forordning, vil Norge som EØS-land således ha liten eller ingen mulighet til å påvirke innholdet i reglene som innføres.

HVILKE ENDRINGER VIL DE NYE REGLENE MEDFØRE FOR OSS?

For det første vil reglene gjelde i et mye større geografisk område enn i dag. Et eksempel er hvis et selskap i et land utenfor EU/EØS, for eksempel i USA eller Kina, profilerer personer i et EU-land på bakgrunn av nettbruken sin, så vil det nye regelverket i prinsippet også gjelde for dette selskapet. Videre får man rett til å motsette seg profilering for direkte markedsføring. Man får også en rett til å til å motsette seg profilering i forhold til automatiserte avgjørelser. Enkeltpersoner vil også få de samme rettigheter som nevnt foran i forhold til offentlige myndigheter. Videre fastslår regelverket at profiler ikke skal kunne utarbeides

på bakgrunn av sensitive opplysninger. Det forutsettes også at personopplysninger kun skal behandles i de tilfelle man har et spesifikt og tydelig formål. Den nye forordningen gir også den enkelte private virksomhet eller offentlige organ et større ansvar for selv å vurdere konsekvenser for personvernet ved behandling av personopplysninger. Forordningen pålegger også virksomhetene å identifisere risikoreduserende tiltak. Videre forutsetter forordningen at informasjon om behandling av personopplysninger skal gis på en tydelig måte. Det er ikke tilstrekkelig kun å ha en personvernerklæring.

FIRE NYE RETTIGHETER

Som en oppsummering kan nevnes at forordningen gir den enkelte fire nye rettigheter. For det første får vi rett til kreve at behandlingen av våre personopplysninger begrenses. For det andre gis vi rett til å ta med oss våre personopplysninger til en annen (dette kalles dataportabilitet). For det tredje gis vi rett til å motsette oss behandling av personopplysninger og for det fjerde gis vi rett til å motsette oss profilering og automatiserte avgjørelser.

Flere virksomheter enn i dag bli pliktige til å ha et personvernombud. De virksomheter som etter forordningen vil plikte å opprette slike ombud er offentlige virksomheter, virksomheter som behandler sensitive personopplysninger i større skala og virksomheter som systematisk overvåker europeiske borgere i stor grad. Det vil også bli konkrete krav om at virksomheter med personvernombud skal legge til rette for at ombudene skal få tidsressurser og reelle muligheter til å gjøre en god jobb. Det gjenstår nå bare å se hvordan den nye forordningen vil fungere i praksis.

Hentet med tillatelse fra magasinet Signaler – Akademikerforbundet

TILLIT

Tillit er en vanskelig ting! Det er vi vitne til hele tiden. Olemic Thommessen har mistet Stortingets tillit til å kunne være deres president etter lite tillitsfull håndtering av byggeprosjektet. List-haug mistet Stortingets tillit som justismister etter heftig bruk av Facebook.. Storbritannia har ikke lenger tillit til Russland, og vise versa, etter nervegiftangrep på eksilrusser og hans datter på britisk mark. Og hvordan det står til med tilliten i Trump-land og mellom dagens USA-administrasjon og resten av verden er det ikke plass til å en gang våge å beskrive her.

#Metoo har avdekket svært mange lite tillitsfulle forhold mellom oftest yngre kvinner og menn i posisjoner. Også mellom mennesker som står hverandre nærmest i samlivspartnerskap og familier kan det røyne på tilliten, når oppmerksomheten trekkes mot andre enn partneren, eller arven skal gjøres opp.

Tvilen og evnen til å handle beregnende er vilkår vi mennesker har båret med oss helt fra da Adam og Eva spiste av kunnskapens tre, og mennesket ble seg selv bevisst. Derfor er vi mennesker helt avhengige av tillit mellom oss for at forhold, virksomheter, nasjoner og hele verden skal kunne fungere og ikke ende i et mistillitsens mørke anarki.

Tillit er imidlertid ikke noe vi kan vedta eller kjøpe. Uansett om det dreier seg om forholdet mellom supermakter, forholdet

mellom samlivspartnere eller forholdet mellom ansatte på en folkehøgskole, så er tillit noe man gjør seg fortjent til, ved handlinger som inngir tillit, gjerne over tid. Det er ingen kunst å ødelegge tillit. Det kan gjøres veldig fort. Samtidig må ikke tillit forveksles med et krav om at man skal være enige om alt. Men å bygge tillit krever en ærlig og likeverdig dialog, som følges opp av de handlinger man eventuelt er enige om.

Skoleledere er gitt en utstrakt tillit av styret til å bekle en spesiell posisjon for å ha ansvar for skolen og de ansatte. Tillitsvalgte er også gitt en spesiell posisjon av sine kolleger til å være i dialog med skolens ledelse til beste for virksomheten og de som arbeider der. For at dette demokrati-tillitsforholdet skal fungere, er det avgjørende at det er en iblant de ansatte som har kollegenes tillit og er villig til å ta på seg dette ansvaret. Dette er viktig også for ledelsen ved skolen, som derfor bør sørge for at det settes av ressurser til dette viktige tillitsarbeidet.

Kun ved ærlig å snakke sammen kan vi bidra til å bytte ut ø med y og tillitsfullt bevege oss fra oppløsning til opplysning.

Øyvind Brandt
leder
Folkehøgskoleforbundet

NOTERT

NY REKTOR PÅ MØRE

Einar Yngve Opsvik er tilsett som ny rektor ved Møre folkehøgskule. Han tek til i stillinga i august.

- Dette vert veldig spennande og kjekt. Det er utruleg artig å arbeide med ungdom i den alderen, seier Opsvik. Han er no rektor ved kulturskulen i Volda. Det er ei stilling han har hatt i tre år.

- Og i dei elleve åra før det var eg tilsett ved Møre folkehøgskule. Det er ein skule eg kjenner

godt. Det gjer at eg kjenner personalet veldig godt, og ikkje minst sjølve folkehøgskulerørsla. Det er ei rørsle med lang historie, og som har ein pedagogikk som legg veldig sterk vekt på danningsspektivet. Samspelet mellom lærarar og elevar er svært viktig, og det tiltalar meg, seier Opsvik.

Klippet fra Møre-Nytt

NYTT FRA FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET - FOLKEHØGSKOLEUKA 2018: _____

VELKOMMEN TIL KURS FOR NYE OG ERFARNE I FOLKEHØGSKOLEN

Av Øyvind Brandt

Om du er ny eller erfaren i folkehøgskolen, hvorfor ikke starte kommende skoleår med faglig og sosialt påfyll? I samarbeid med Sund folkehøgskole ønsker Folkehøgskoleforbundet velkommen til Folkehøgskoleuka 2018.

Folkehøgskoleuka består i år av åtte ulike kurs, hvorav tre er for nye lærere, praktisk personale og rektorer i folkehøgskolen. Kursene er lagt til andre uke i august (uke 32) rett før forarbeidsdagene på skolene. Kursene varer i to dager med unntak av kurs for nye lærere, som varer i fire dager pluss oppfølgingssamling på to dager kommende vinter.

Ved å samle en rekke kurs for erfarne og nye ansatte i frilyst folkehøgskole vil du møte mange fra andre folkehøgskoler på ulike kurs, til felles morgensamlinger, enkelte felles foredrag, samt felles måltider og sosialt samvær.

8 KURS Å VELGE MELLOM

Du kan melde deg på ett eller eventuelt to av følgende kurs:

- Kurs for nye lærere (6.-9. august)
- Kurs for nye praktisk personale (6.-7. august)
- Kurs for nye rektorer/skoleledere (6.-7. august)
- Pedagogikk, dannelses og reise (6.-7. august)
- Å stå i det åpne – inspirasjon til din pedagogiske verktøykasse (8.-9. august)
- Kurs i psykisk helsefremmende arbeid (8.-9. august)
- Kurs for kjøkkenpersonale i økologisk storkjøkken (8.-9. august)
- Idéverksted for skoleledere (8.-9. august)

Mer informasjon om kursene og påmelding finner du på www.frilyntfolkehøgskole.no eller i rundskriv som sendes skolene i april.

Folkehøgskoleuka 2018 er lagt til Sund folkehøgskole som ligger vakker til ved Trondheimsfjorden på Inderøy. Sund feirer i år 150 års jubileum og dermed er landets eldste eksisterende folkehøgskole.

KOM PÅ SENIORTREFF PÅ JÆREN FOLKEHØGSKOLE I JUNI

Styret i Seniorlaget håper at ekstra mange av dere som tidligere har arbeidet i folkehøgskolen finner veien til Jæren i juni. Nærmere bestemt fra 11. til 15. juni inviterer Seniorlaget i samarbeid med Jæren folkehøgskule, til seniortreff 2018 på Jæren folkehøgskule.

Det legges opp til innholdsrike dager i Rogaland. Deltakerne vil bli bedre kjent med Jæren folkehøgskule og flere kjente forfattere fra området, i tillegg til turer til Lysebotn, Byrkjedalstunet, Garborgsenteret, Stavanger by, oljemuseet, og lokale vandringer på Jæren. Det blir også arrangert tur til den fantastiske og vidgjetne øya «Flor og fjære» og mulighet for en tur til Preikestolen mandag før selve treffet starter ut på ettermiddagen.

Programmet ser du på www.frilyntfolkehogskole.no,
hvor du også kan melde deg på treffet.

RIFT OM PEDAGOGISKE UTVIKLINGSMIDLER

Det er ved søknadsfrist registret seks søknader om tildeling av pedagogiske utviklingsmidler. Samlet søknadssum er 619.000 kroner, som er ti ganger mer enn utlyst.

Styret i Folkehøgskoleforbundet skal behandle søknadene i styremøte 9. april.

TILDELING FRA SOLIDARITETSFONDET

Styret i Folkehøgskoleforbundet har tbevilget til sammen 90.000 kroner i midler fra Solidaritetsfondet til utviklingsprosjekter tilknyttet Elverum og Toneheim folkehøgskoler (skoleprosjekt i Uganda og prosjektet Music Makes a Difference i Sydafrika). Det kom inn fem søknader til Solidaritetsfondet med en samlet søkesum på nesten 200.000 kroner.

SØK FOLKEHØGSKOLENS REKTORSKOLE NÅ!

Det er nå du søker om opptak til rektorskolen i folkehøgskolen. Søknadsfristen for andre kull er satt til 15. april. Men om du ønsker å være med og ennå ikke har søkt, oppfordrer vi deg til å kontakte Høgskolen Sørøst-Norge (HSN) så snart som mulig.

Som i første runde heter studiet «Verdibasert endringsledelse» og er i regi av Høgskolen i Sørøst-Norge i tett samarbeid med NLA i Bergen, samt FHF og NKF. Studiet baserer seg på åtte samlinger over 3,5 semester med oppstartssamling 11. og 12. juni i Drammen. Studiet er på 30 studiepoeng (masteremne) på masternivå, og kan eventuelt inngå i en fullverdig master.

- Jeg har lært mye, sier en av deltakerne fra første kull. Tilbakemeldingene fra første kull er svært gode. Likevel blir det noen justeringer i innholdet i kurset til kull nr to, dersom det blir mange nok som søker. Dersom studiet ikke får nok søkere og derfor ikke kommer i gang, er det uvisst når tilbudet eventuelt kan tilbys igjen.

Rektorer oppfordres spesielt til å delta og eller legge til rette for at interesserte medarbeidere kan få delta. Mer informasjon finner du på www.frilyntfolkehogskole.no/pu/kurs-og-utdanninger/folkehogskolens-lederutdanning eller ved direkte kontakt med HSN eller Folkehøgskoleforbundet.

SÆRAVTALEFORHANDLINGER OVER SOMMEREN

Det drøyer med forhandlingene om særavtalene som skal reforhandles for lærere i folkehøgskolene. På Virke-området er det enighet om at forhandlingene legges til over sommeren. Hvorvidt forhandlingen om ny særavtale på KS-området også skyves på til over sommeren er i skrivende stund ikke avklart.

NYTT FRA IF

GODE SØKERTALL GODE SØKERTALL

Vi holder søker- og elevtallet stabilt i forhold til i fjor og det er gode nyheter. I fjor hadde IF-skolene en økning på 7 prosent i forhold til rekordhøye tall året før. Det betyr at IF-skolene vedlikeholder rekordtall og mange skoler og linjer er på det nærmeste fulle.

FORSKJELL MELLOM LINJENE

Det er dog stor forskjell fra skole til skole og fra linje til linje. De linjetyperne som er mest fulle nå er følgende (her er kun tatt med linjetyper der minst to skoler har svart):

- Håndball
- Jazz, storband
- Afrika
- Psykologi
- Hundekjøring
- Australia
- Klassisk, korps, orkester
- Arkitektur

Den linjetyperen som har hatt den største tilbakegangen er Nord-Amerika og man kan fristes til å tro at den politiske situasjonen i USA spiller inn.

FRILYNT NORGE

IF og Folkehøgskoleforbundet har hatt møte med organisasjonen Frilynt Norge. Dette er en svært interessant organisasjon for oss siden de både bruker «frilynt» aktivt og også engasjerer svært mange teater- og filminteresserte ungdommer.

Vi håper å kunne utvikle ulike former for samarbeid med organisasjonen.

SKOLEBESØK OG MESSER

Nå er sesongen for skolebesøk og utdanningsmesser over og vi har hatt gode erfaringer. Vi har økt antall videregående skoler vi besøker, men dessverre ble en av utdanningsmessene avlyst.

Besøkene på videregående skoler og utdanningsmessene er viktige steder for oss å møte ungdom som ikke kjenner til folkehøgskole. Vi bruker tidligere elever til å reise rundt i tillegg til ansatte fra informasjonskontorene.

NYE FACEBOOKALGORITMER

Mange skoler har nok oppdaget at Facebookkoppslagene deres ikke når så langt som de gjorde før. Facebook har nemlig endret på algoritmene sine, angivelig for å fremme dialog og minske enveiskommunikasjon. Det betyr at Facebookposter med få kommentarer vil få veldig lav spredning.

Folkehøgskolene er jo opptatt av dialog så egentlig burde denne endringen være midt i blinken for oss. Dessverre har få av oss vært spesielt gode på dialog i sosiale medier og dette er noe alle bør jobbe med.

Dersom noen skoler ønsker å være prøvekaniner på å forsøke å få til større dialog med følgerne sine så bidrar vi gjerne med vår kompetanse. Sammen kan vi kanskje drible oss fram til gode løsninger?

Enn så lenge kan vi kun oppfordre alle til å klikke på, like og kommentere alt som vi legger ut og gjerne også hvis dere kommer over ting fra andre skoler. Slik hjelper vi oss alle til å nå flere.

Dorte Birch

STØTTEANNONSER TIL FOLKEHØGSKOLEN

AGDER FOLKEHØGSKOLE

4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00
Rektor: Reidar Nilsen
www.agder.fhs.no

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSAKER

2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70
Rektor: Ola Bergum
www.afr.fhs.no

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90
Vikarierende rektor: Eivind Hagerup
www.buskerud.fhs.no

BØMLO FOLKEHØGSKULE

5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50
Rektor: Magne Grøneng Flokenes
www.bomlo.fhs.no

ELVERUM FOLKEHØGSKULE

2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00
Rektor: Per Egil Andersen
www.elverumfhs.no

FANA FOLKEHØGSKULE

5259 Hjeltestad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60
Rektor: Kari H. Birkeland
www.fana.fhs.no

FJORDANE FOLKEHØGSKULE

Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80
Rektor: Silvia van Hesik Førde
www.fjordane.fhs.no

FOLLO FOLKEHØGSKOLE

1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50
Rektor: Jan Martin Medhaug
www.follo.fhs.no

FOSEN FOLKEHØGSKOLE

7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85
Rektor: Arnhild Finne
www.fosen.fhs.no

HADELAND FOLKEHØGSKULE

2760 Brandbu
Rektor: Arne Ruste
Tlf.: 61 33 96 00
www.hafos.no

HALLINGDAL FOLKEHØGSKULE

3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70
Rektor: Gisle Skoglund
www.hallingdal.fhs.no

HARDANGER FOLKEHØGSKULE

5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00
Rektor: Trond Instebø
www.hardanger.fhs.no

HARSTAD FOLKEHØGSKOLE

9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77
Rektor: Erlend Welander
www.trondarnes.fhs.no

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE

3626 Rollag
Tlf.: 31 02 38 00
Rektor: Sølvi Pettersen
www.idrettsskolen.com

JÆREN FOLKEHØGSKULE

4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00
Rektor: Dag Folkvord
www.jarenfhs.no

KARMØY FOLKEHØGSKULE

4291 Kopervik
Tlf.: 52 84 61 60
Rektor: Sigbjørn Toskedal
www.karmoy.fhs.no

LOFOTEN FOLKEHØGSKULE

8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80
Rektor: Brynjar Tollefsen
www.lofoten.fhs.no

MANGER FOLKEHØGSKULE

5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70
Rektor: Geir Rydland
www.manger.fhs.no

MØRE FOLKEHØGSKULE

6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99
Rektor: Martin Staxrud
www.more.fhs.no

NAMDALS FOLKEHØGSKULE

7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen
www.namdals.fhs.no

NANSENSKOLEN

2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00
Rektor: Unn Irene Aasdalen
www.nansenskolen.no

NESTOR MELSOMVIK

3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00
Rektor: Terning Dahl-Hansen
www.nestorutvikling.no

NORDISKA FOLKEHØGSKOLAN

Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Rektor: Karin Langeland
www.nordiska.fhsk.se

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE

6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00
Rektor: Kristian Lund Silseth
www.nordmore.fhs.no

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE

8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80
Rektor: Geir Nydahl
www.nordnorsk-pensjonistskole.no

PASVIK FOLKEHØGSKOLE

9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92
Rektor: Ketil Foss
www.pasvik.fhs.no

PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE

7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00
Rektor: Arild Moen
www.pedermorset.no

RINGEBU FOLKEHØGSKULE

2630 Ringeby
Tlf.: 61 28 43 60
Rektor: Rolf Joar Stokke
www.ringebu.fhs.no

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

3510 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00
Rektor: Morten Eikenes
www.ringerike.fhs.no

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10
Rektor: Haldis Brubæk
www.romerike.fhs.no

SELJORD FOLKEHØGSKULE

3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40
Rektor: Godtfred Sjaersland
www.seljord.fhs.no

SETESDAL FOLKEHØGSKULE

4747 Valle
Tlf.: 924 23 106
Rektor: Stig W. Ågedal-Mortensen
www.setesdal.fhs.no

SKAP KREATIV FOLKEHØYSKOLE

Neseveien 1
4514 Mandal
Rektor: Anne Berit Andøl
www.skapmandal.no

SKIRINGSSAL FOLKEHØYSKOLE

3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90
Rektor: Knut Søyland
www.skiringssal.fhs.no

SKJEBERG FOLKEHØYSKOLE

1747 Skjeberg
Tlf.: 69 11 75 60
Rektor: Lene Dyrkorn
www.skjeberg.fhs.no

SKOGN FOLKEHØGSKOLE

7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20
Rektor: Lars Waade
www.skogn.fhs.no

SOGNDAL FOLKEHØGSKULE

6856 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75
Rektor: Ole Karsten Birkeland
www.sogndal.fhs.no

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70
Rektor: Harald Thompson Rosenstrøm
www.solbakken.fhs.no

SUND FOLKEHØGSKOLE

7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00
Rektor: Tore Haltli
www.sundfhs.no

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE

5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10
Rektor: Mona Økland
www.sunnfolk.no

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00
Rektor: Jon Krognæs
www.toneheim.no

TOTEN FOLKEHØGSKOLE

2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00
Rektor: Live Hokstad
www.toten.fhs.no

TORSHUS FOLKEHØGSKULE

7320 Fannrem
Tlf.: 72 47 98 50
Rektor: Torkjell Solem
www.torshus.com

TRØNDERTUN FOLKEHØGSKULE

7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50
Rektor: Ronald Nygård
www.trondertun.no

VEFSN FOLKEHØGSKOLE

8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11
Rektor: Cathrine Markussen
www.vefsnfolkehogskole.no

VOSS FOLKEHØGSKULE

5704 Voss
Tlf.: 56 52 90 40
Rektor: Claus Røysnesdal
www.voss.fhs.no

ÅL FOLKEHØYSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE

3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01
Rektor: Berglind Stefansdottir
www.al.fhs.no

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90
Rektor: Bjørn Berentsen
www.aasane.fhs.no

B-BLAD

RETURADRESSE:
FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
PB 420 SENTRUM
0103 OSLO

Nå

Nå er du. Her og nå.
Det er nå du sitter i cockpiten
og har ansvar for at jorda når fram
til neste generasjon.
Det er nå du kan slå i bordet
og si hva du mener. Det er nå
du kan lese gressets lette kursiv i vinden,
trærnes eldgamle stavelser og dyreblikkets
meninger om justismord.

TEKST- OG DIKTSTAFETTEN:

Birte Mittet musikk lærer ved Skogn folkehøgskole

Ja, her og nå.
Det er nå minstejenta puster
godnattkysset på kinnet ditt.
Det er nå du står på fyrdørken
og kan skufle venners ord,
morgenlys og nytraktet kaffe
innunder kjelene så det damper og går

Vent ikke på drømmen om i morgen, kamerat.
Sleng lassoen din rundt hornene på den,
hal inn
og hiv den over ende.
Det er nå du har sjansen. Her og nå.
Bare her og nå

Kolbein Falkeid, 1983, fra samlingen *Redningsforsøk*

Birte utfordrer sin kollega på Skogn folkehøgskole, Marit Nordholmen .